

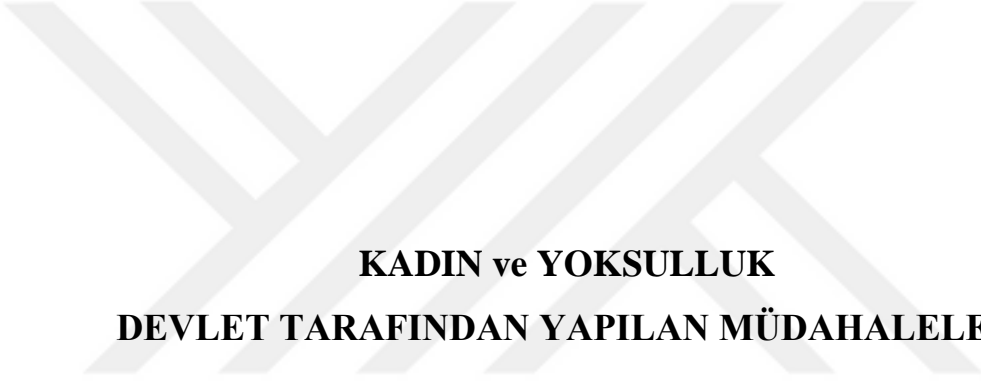
T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI
SOSYOLOJİ BİLİM DALI

KADIN ve YOKSULLUK
DEVLET TARAFINDAN YAPILAN MÜDAHALELER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YOSRA SIDDIG ABDELAZIZ MOHAME

Konya 2019

KADIN ve YOKSULLUK
DEVLET TARAFINDAN YAPILAN MÜDAHALELER
(SUDAN ÖRNEĞİ)

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Yosra Sıddıq Abdelazız Mohame
	Numarası	144205001017
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Sosyoloji/ Sosyoloji
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tezin Adı	Kadın ve Yoksulluk Devlet Tarafından Yapılan Müdahaleler

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Öğrencinin	Adı Soyadı	Yosra Sıddıg Abdelazız Mohame
	Numarası	144205001017
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Sosyoloji/ Sosyoloji
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi. Özlem ALTINSU SÖNMEZ
	Tezin Adı	Kadın ve Yoksulluk Devlet Tarafından Yapılan Müdahaleler

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan **Kadın ve Yoksulluk Devlet Tarafından Yapılan Müdahaleler** başlıklı bu çalışma **05/16/2019** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Dr. Öğr. Üyesi Özlem ALTINSU SÖNMEZ	Danışman	
Doç. Dr. Mina FURAT	Üye	
Dr. Öğr. Üyesi Gamze AKSAN	Üye	

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası	iii
Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu	iv
ÖZET	vii
SUMMARY.....	viii
1. Giriş	1
1.1. Araştırma konusu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Tanımlar	3
1.4.1. Yoksulluğun Kadınlaşması.....	3
1.4.2. Yoksulluk	4
1.4.3. Yoksulluk sınırı	4
1.4.4. Mutlak Yoksulluk (Absolute Poverty)	5
1.4.5. Göreceli Yoksulluk (Relative Poverty)	5
1.4.6. Devlet ve Refah Devleti	6
2. TEORİK ÇERÇEVE.....	7
2.1. PATRİYARKA.....	7
2.1.1. Sylvia Walby: Kamusal ve Özel Alanlarda Patriyarka	7
2.1.2. Hisham Sharabi: Arap Toplumunda Modern Patriyarka.....	9
2.1.3. Fatima Mernissi : Dini Metinlerinde Patriyarkal Yorumu	12
2.2. Dünya Sistemleri Analizi	13
2.3. Bürokrasi	15
2.3.1 Weber Bürokrasi Kuramı	15
2.3.2. Merton Bürokrasi Kuramı	17
3. KADIN VE YOKSULLUK.....	20
3.1. Kadın ve Yoksulluk.....	20
3.2. Enformel Sektördeki Kadınlar	21

3.3. Sudan'daki Kadınların Durumu.....	22
3.3.1. Sudan'daki Kadınların İstatistikleri.....	22
3.3.2. Sudanlı Kadınların Ekonoik Durumu	23
3.3.3. Kadın ve Mikro Kredi Politikası	27
3.3.4. Mevzuat	29
3.3.5. Okuma Yazma Bilmemesi.....	31
3.3.6. Kadınlar ve Yerinden Edilmişlik.....	32
4.Araştırma Yöntemi	34
5. ARAŞTIRMA BULGULARI.....	36
5.1. Yoksulluk Belirlenen Standartları.....	36
5.2 Sudan'daki Yoksul Kadın	38
5.2.1 Yoksul Kadın Tanımı	38
5.2.2 Yoksul kadınların istatistikleri	42
5.3 Kadın ve Okuryazarlık	44
5.4 Yerinden Edilmiş Kadınlar	50
5.5. Resmi Yoksullukla Mücadele Müdahaleler	52
5.5.1. Mikro Kredi	52
5.5.2 Programlar	56
5.5.3 Direk Destekler.....	58
5.5.4 Kamu sektöründe İstihdam.....	58
5.5.5 Yoksulluk Politikalarında toplumsal cinsiyet.....	59
5.5.6 Sosyal Araştırmacılar.....	60
5.5.7 Engeller.....	60
5.6 Yasallar	62
6. Sonuç	64
Ekler (1) Görüşmeler Soruları.....	67
Ekler (2) Görüşmeciler Listesi	69
KAYNAKÇA.....	70

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Yosra Sıddıg Abdelazız Mohame
	Numarası	144205001017
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Sosyoloji/ Sosyoloji
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi. Özlem ALTINSU SÖNMEZ
	Tezin Adı	Kadın ve Yoksulluk Devlet Tarafından Yapılan Müdahaleler

ÖZET

Yapılan bu çalışma, kadınlar ve yoksulluk sorununu ele almaktadır. Resmi devlet kurumları bu olguyu ortadan kaldırmak ve yoksullukla ilgili konularda kadınların durumunu iyileştirmek için hangi müdahalelerde bulunması gerektiğini araştırır. Bu kurumların kadın yoksulluk sorunu ile nasıl başa çıktıkları ve bu kurumlar arasındaki ortak kavramların neler olduğu sorunu ortaya çıkmaktadır. Araştırma altı parçaya bölünerek konulara dağılmıştır. İlk olarak, giriş ve çalışma konusundaki gerekli tanımlara ek olarak oluşturulmuştur. İkinci olarak olgunun üç bakışta ele alındığı teorik çerçeveyi içeriyordu: Patriyarka, Dünya sistemleri analizi ve Bürokratik. Üçüncüsü ise kadınların yoksulluğu ve Sudan'daki kadınların durumu hakkında bilgi vermektir. Dördüncü ile altıncı yönler çalışmanın yöntemini, araştırma bulguları ve araştırmanın sonuçlarını içermektedir

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Yosra Sıddıg Abdelaziz Mohame
	Numarası	144205001017
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Sosyoloji/ Sosyoloji
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi. Özlem ALTINSU SÖNMEZ
	Tezin İngilizce Adı	

SUMMARY

This is a study on women and the problem of poverty. Official government agencies have sought to address this phenomenon and address interventions to address poverty-related issues and improve the situation of women. The question arises as to how these institutions deal with the problem of women poverty and what are the common concepts between these institutions. The subject of the research was divided into six parts. The first consists of the entrance plus definitions related to the subject. In the second direction, it included the theoretical framework in which the case was dealt with in three perspectives: Patriarchy, World systems analysis and Bureaucratic. The third aspect gives information about women's poverty and the situation of women in Sudan. The fourth to sixth aspects include the method of the study, the research findings and the final results of the study.

1. Giriş

Sudan, Afrika kıtasının kuzeydoğusunda yer almaktadır. Sudan'ın geniş doğal kaynakları vardır. Bu doğal kaynaklar ile (uluslararası- bölgesel) iş bölümünün nitelikte olabilir. Arap dünyasındaki tarım arazilerinin yaklaşık yüzde 40'ı Sudan'da bulunur. Aslında, bugün tarım arazilerinin yüzde 10'dan azı ekilmektedir (Sudan'daki tarım arazıları iki yüz milyon dönüm civarında olduğu tahmin edilmektedir). Bu tüm devasa özelliklere ve ekonomik kaynaklara rağmen, yoksulluk sorununun yıllar boyunca ülkenin karşılaştığı en büyük sorunlardan biri olduğu ve devam ettiğine inanılmaktadır. Belli ki, devlet ve resmî kurumlar bu probleme karşı stratejik politikalarla mücadelede önemli bir rol oynamaktadır. Kadınlar, bu olgudan en ağır etkilenenlerden birisidir. Kadınların, toplumun en yoksul kategorilerinden biri olduğu bir gerçektir. İlgili resmi makamlar tarafından bu olgunun azaltılması için kurulan politikalar ve tedaviler nasıl geliştirildiği ve herhangi bir bilimsel temel üzerinde çözümler ve tedaviler kurulması nasıl sağlandığını tespit etmek istenilmiştir. Ayrıca, kadınların sorunlarına yönelik resmi dikkat ve toplumsal cinsiyet farkının ortadan kaldırılmasına verilen özel ilgi, devletin kadına yönelik tutumunu göstermektedir.

1.1. Araştırma konusu

Kadınların yoksul olması durumu bazı toplumlarda özellikle az gelişmiş ülkelerin karşılaştığı en büyük sorunlardan biridir. Resmi kurumlar kadınlara yönelik bir faaliyette bulunmamaktadır. Kadınların üzerindeki bu ilgisizlik, kadınların sürekli var olan marjinalleşmesine yol açmaktadır. Çünkü toplum tarafından, kadınlara daim stereotip bulunur. Pek çok toplumda, her zaman kadınlar erkeklerden daha alt pozisyonlarda kabul edilmektedir.

Sudan'daki devasa ekonomik kaynaklar rağmen az gelişmiş ülkelere sayılır. Dahası Sudan'da yüksek yoksulluk oranları bulunur. Ayrıca, bazı bölgelerdeki savaş ve çatışmaların yüzünden milyonlarca ölenler, yerinden edilmiş kişiler ve mülteciler bulunmaktadır. Aynı zamanda, bazı bölgelerin insanları zorunlu göç yaşadılar, Özellikle, baraj bölgelerindeki halklar (Güney Mısır'daki Yüksek Barajı, Eski Halfa bölgesindeki

nüfusu zorunlu göç altında bırakmıştı ve onlar Yeni Halfa diye yeni bir şehre gönderilmişlerdi. İkincisi Merewi Barajı, burası kuzey Sudan'da bulunur, Alşiwak Barajı ülkenin doğusundadır). Bu barajlardan olumsuz bir şekilde etkilenen insanlar çoktur. Bu barajların inşa edilmesinden çıkan göçmenler sorunu ile bilimsel şekilde karşılaşmamaktan yerli insanlar için barajların olumlu etkileri olumsuz etkilenmiştir. Tam tersi olarak gelişmeler ve genel hizmetler hayale dönüşmüştü ve yerli insanlar aşırı derece yoksullukla karşılaşmaya devam ediyordu.

Bu durumları inceleyince, kadınların azınlığı akla gelmektedir. Çünkü çocuklar ve kadınlar bu durumdan ilk etkilenenlerdendir. Aslında, kadınların gelirinin büyük bir kısmı ailenin ihtiyaçlarının karşılanması için gider. Şöyle ifade edebiliriz, kadınların yoksulluğu azalırken yoksulluğun oranı düşecek demektir. Bu tüm değişkenlere göre, devlet,kadınların yoksulluğu olgusunu nasıl karşılar? Karar alıcıların rolleri nelerdir? devlet tarafından yapılan planlar, kısa dönem stratejileri ve uzun dönem stratejileri nelerdir?Ayrıca, bu planların ve müdahalelerin etkinlikleri görünülebilir mi?

1.2. Araştırmanın Amacı

Güney Sudan ayrıldıktan sonra, Hartum bölgesindeki kadınların yoksulluğunu nitellendirme ve analizi araştırmanın amaçlarından birisidir. Sudan ve Güney Sudan ayrıldıktan sonra, Hartum bölgesindeki kadınların yoksulluğunu incelenmesi ve analizi araştırmanın amaçlarından birisidir. Diğer bir amaç kadınların yoksulluğunun bitirilmesi için devlet tarafından geliştirilmiş plan ve politikalarını tanıması hedeflenir. Ayrıca, İlgili bakanlıkların bu olgunun karşılama kararları nelerdir? Devlet bankaları tarafından yapılan sosyal yardım programları nelerdir?

Okuma yazma bilmeme ve yerinden edilmişlik gibi yoksulluğun alt yapısını oluşturan konularda devlet müdahalelerinin biçimleri nelerdir? Çalışmada, devlet sokaklarda çalışan yoksul kadınlara sağladığı yasal korumanın belirlenmesi de amaçlandı.

1.3. Araştırmanın Önemi

Olgusuyla bağlayan boyutlar ve kadınların yoksulluğunu azaltması için kullanılan mekanizmaları tanımada önem taşımaktadır. Dahası, kullanılan mekanizmaların türleri nelerdir? Tedavi türleri, ve bu tedavinin etkinlikleri ve eksiklikleri yönleri tanınması. Ayrıca, çalışmadan toplumun üzerindeki gerçekleştiren direkt faydası olmayabilir, fakat karar alıcılar böyle çalışmalardan çıkan sonuçlar var olan eksiklikler ve gereklilikler neler olduğunu öğrenebilmektedir.

Daha iyi performans için eksik yönlerin tanınması gerekmektedir. Kaliteli, aktif ve bilimsel işleyişler aracılığıyla gelecekteki planlar daha güçlü olacaktır. Kısa ve uzun dönem stratejiler için bilimsel hazırlamaları bulunur. Bu şekilde işlemler ve stratejiler ile gelişim süreçlerini daha etkinli olabilmektedir.

1.4. Tanımlar

1.4.1. Yoksulluğun Kadınlaşması

Kadınların yoksullaşmasının faktörlerinden birisi verilen haklardaki cinsiyet eşitsizliklerine bağlıdır. Chant(2003:4), bahsettiği gibi son yıllarda kadınların hane reisi yoksulların en yoksulluğu olduğunu hem gelişmekte olan ülkelerde hem de dünya düzeyinde de büyük bir sorun olduğunu savunmaktadır. Bu sorun üzerinde çalışırken, hane reisinin kadın olduğuna özel bir önem verilir ve bu hanelerin yoksulluk istatistiklerindeki büyük temsili, yoksulluğun kadınlaşmasının önemli bir göstergedir. Marcoux'a (1998) göre, yapılan pek çok araştırmalarda kadın aile reisliği ve yoksullaşma arasında doğrudan bir ilişki bulunmamıştır (Ulutaş, 2009: 34). Kümbetoğlu (2002) açıkladığı gibi kadınların yoksulluğu, toplumsal olarak onay verilmiş eşitsiz cinsiyet rolleri örüntüsünün bir sonucudur (Ulutaş, 2009: 26).

Yoksulluğu kadınlaşmasına ortak nitelermeleri Chant'a göre, kadınlar erkeklerden daha fazla yoksulluk tecrübesine maruzdur. Kadınlar erkeklerden daha fazla yoksulluk altında yaşamaktadır. Kadınların yoksulluğu daha uzun süreli ve kalıcıdır. Kadınlar yoksulluktan kurtulmayı çalışmasında çok engellerle karşılaşabilmektedir. Yoksulluğun

kadınlaşması ve hane reisiliğinin kadına yönelmesi arasında dağılım vardır. Hane reisi kadınlardır. Yoksulların en yoksulluğudur. Son olarak hane reisi kadınları çocuklarına yoksulluk iletiyor (Chant, 2008: 167).

1.4.2.Yoksulluk

Field (1983), yoksulluk, en temel anlamıyla “yokluk” durumunu, gereksinimlerini karşılayacak temel maddi olanaklardan “yoksun” olmayı tarif etmektedir. En genel anlamıyla yoksulluk; gelir eksikliği-azlığına bağlı olarak, asgari yaşam düzeyini sürdürmek için gereken mal ve hizmetlerden yararlanamama ve bu durumun beraberinde getirdiği sosyal mahrumiyet geliştirme duygusudur. Yoksulluk,” toplam kazançların biyolojik varlığın devamı için gerekli olan yiyecek, giyim vb. asgari düzeydeki fiziki ihtiyaçları karşılamaya yetmemesi” olarak da tanımlamaktadır (Topgöl, 2013: 279).

Dünya Bankası yoksulluk tanımı parasal gelir açısından almaktadır. O halde yoksul kelimesi, belirli bir gelir seviyesinin altında yaşayan insanlar için kullanılmaktadır (Uzun,2003:156).

1.4.3. Yoksulluk sınırı

Kakwani (2001) yoksulluk sınırı bir toplumun minimum yaşam standartlarını belirtir. Ondan dolayı, yoksulluk sınırı toplumdaki halkarı arasında sabit olmalıdır. Ancak kişilerin çeşitli temel ihtiyaçlara ve farklı bölgelerde farklı fiyatlara sahip oldukları aynı yoksulluk sınırı kullanılamamaktadır. (Kabaş, 2009: 20).

Bireyler yaşlarına, cinsiyetlerine göre kendi aralarında farklıdırlar. Bu yüzden, gıda ve gıda harici ihtiyaçları da farklıdır. Örneğin, çocuklar büyüklere nazaran daha az gıda ile yeteri kadar beslenebilir. Benzer şekilde, kadınlar da erkeklere nazaran daha az gıda ile beslenir. Bunlardan dolayı, yoksulluk sınırı hesaplanırken farklı insanların ihtiyaçları göz önüne alınır. (Kabaş, 2009 :21).

1.4.4. Mutlak Yoksulluk (Absolute Poverty)

Coşkun ve Tireli (2008), Mutlak yoksullukta, öngörölmüş bir gelir veya tüketim seviyesinin altında kalan bireyler yoksul olarak nitelendirilmektedir. Mutlak yoksulluk, hane halkı veya bireyin yaşamını sürdürebilecek asgari refah düzeyini yakalayamaması durumudur (Güneş, 2009:17).

Mutlak yoksulluk seviyesini belirleyen iki unsur bulunmaktadır. İlki, aile büyüklüğü ile en düşük seviyede tüketilecek mal ve hizmet gereksinimleri; ikincisi ise, bu gereksinimleri giderecek olan harcama miktarının belirleyicisi olan mal ve hizmetlerin fiyatlarıdır. Bu noktadan hareketle para birimi ile ifade edilen miktar ise yoksulluk çizgisi olarak anılmaktadır. Birey veya hane halkından geliri belirlenmiş yoksulluk çizgisi gelirinden az olanlar yoksul, fazla olanlar ise yoksul olmayanlar olarak sınıflandırılmaktadır (Öztürk, Çetin, 2009: 2665).

1.4.5. Göreceli Yoksulluk (Relative Poverty)

Özcan (2003), göreceli yoksullukta haneler gelirlerine ya da tüketimlerine göre sıralandırılır ve belirli bir noktanın altındakiler yoksul olarak belirlenir. Burada önemli olan nokta, yoksullukla ilgili bütün ölçülerin göreceli olmasıdır. Göreceli yoksullar, temel ihtiyaçlarını mutlak olarak karşılayabilen, ancak kişisel kaynaklarının yetersizliği yüzünden toplumun genel refah düzeyinin altında kalan ve topluma sosyal açıdan katılmaları engellenmiş olanları kapsamaktadır (Kabaş.2009:22).

Göreceli yoksulluğu hane halkı, grup ya da birey ile o toplumda yaşayan ve mevcut şartlara göre ortalama bir gelire sahip olan hane halkı, grup ya da birey arasındaki gelir kaynaklarına sahip olma gücü arasındaki açıklık olarak tanımlamak mümkündür. Göreceli yoksulluk, kişinin bir toplumsal varlık olmasından hareket etmekte ve kendisini biyolojik olarak değil, toplumsal olarak yeniden üretebilmesi için gerekli tüketim ve yaşam düzeyinin saptanmasını içermektedir. (Öztürk, Çetin, 2009: 2666).

1.4.6. Devlet ve Refah Devleti

Coşkun ve Tireli (2008), Mutlak yoksullukta, öngörölmüş bir gelir veya tüketim seviyesinin altında kalan bireyler yoksul olarak nitelendirilmektedir. Mutlak yoksulluk, hane halkı veya bireyin yaşamını sürdürebilecek asgari refah düzeyini yakalayamaması durumudur (Durdu, 2009:37). Şenkal (2005) Refah devleti şahıslara ve ailelere asgari bir gelir güvencesi veren, onları toplumsal tehlikelere karşı koruyan, sosyal güvenlik olanağı sağlayan, toplumsal konumları ne olursa olsun tüm yurttaşlara eğitim, sağlık, barınma gibi sosyal hizmetler alanında belli bir standart getiren devlettir (2009:41).

2. TEORİK ÇERÇEVE

2.1. PATRİYARKA

Patriyarka terimi, sosyal bilimlerde uzun sürede kullanılmaktadır. Örneğin, 1947’de Weber tarafından aile reisi hakkında konuştuğunda kullanılmıştı (Walby, 1997: 38). Bu kullanım yalnızca hane reisi otoritesinin yetkisi altındaki kadınları değil, aile içindeki genç erkeklerin bile hane reisinin kontrolünü altında tuttuğunu içermektedir. Bu kavram genişlemeye devam etti ve daha anlamlı hale geldi. Bu terim daha çok radikal feminist yazarlar ve kapitalizm yazarlar tarafından kullanılmıştır ama diğerleri tarafından daha az kullanılmıştır.

2.1.1. Sylvia Walby: Kamusal ve Özel Alanlarda Patriyarka

Walby, üretim sektörünün, diğer sektörler gibi, özellikle kapitalist sistem olmak üzere, ataerkil düşünce ile dolu olduğunu düşünmektedir. Kadınlar bazı mesleklerden dışlanabilir veya doğum nedeniyle mesleklerinden ayrılmak zorunda kalabilirler. Bu uygulamalar kadınların ev içi çalışmaya kapanma ve onları ikincil bir konuma yerleştirme şanslarını arttırmaktadır. Bu aynı zamanda, devlet düzeyindedir, kadınların yeterli siyasi temsiline olmadığı nedeniyle ev dışındaki çalışma koşullarında reform yapma şanslarının daha az olduğu durumdur (Waters, 2008:422).

Patrikhane ile ilgili yazısının başlangıcında, Walby şöyle dedi: *Biçimlerinin detaylarına girmeden önce patriyarkayı erkeklerin kadınlar üzerinde egemen olduğu, kadınları ezdiği ve sömürdüğü toplumsal yapılar sistemi olarak tanımlamak istiyorum*” (Walby, 1997: 39). *Burada toplumsal yapı kavramının kullanımı önemli, zira hem biyolojik determinizme hem de bireysel olarak her erkeğin egemen, kadının ise ezilen konumda olduğuna açıkça vurgu yapının bir mefhum*” (1997: 39).

Patriyarka, Walby tarafından tartışıldığı gibi özel alanda olduğu gibi kamusal alanda da vardır. Rosaldo, kadınların özel alanla kamusal alan arasında net bir ayrımla birbirinden izole edilmesi söz konusu olduğunda statülerinin de en alt seviyeye ineceğini öngörür (Walby, 1998: 272). Hernes (1998) de özel ve kamusal patriyarka biçimleri arasında

ayrım yapıyor. Herens'in açıklaması devlet analizine özgü, özel olarak da Norveç devletine, üstelik sosyal devleti geliştiği tüm Batılı endüstrileşmiş uluslara onlara bir alt derece ele almasına rağmen. Kadınlar kocalarına (özel alan patriyarka) olan bağımlılıklarını azaltıklarını ancak hem devletin çalışanı hem de kamu hizmetlerinin (kamusal patriyarka) müşterisi olarak sosyal devlet olan bağımlılıkların arttığını iddia ediyor (Walby, 1997: 275).

Walby (1997: 276), patriyarkanın, toplumsal bir düzen oluşturmak için bir iç değişiklik motoru olmadan, tarihsel değişimlerle ilgilendiğini söylüyor. Toplumsal düzeni kavramsallaştırmak için içsel bir değişim dinamiğine ihtiyaç olmadığına inanıyor. Patriyarkanın değişim mekanizmaları olmasa da değiştiriyor, ve bunu ataerkilliğin sosyal bir sistem olmadığı anlamına gelmiyor. Patriyarka ilişkilerde meydana gelen değişiklikleri, tarihsel olandan farklı bağlamlarda anlaması önemlidir.

Walby'nin gördüğü gibi, bir dizi farklılığa dayanarak, iki tür patriyarka bulunabilir, özel patriyarka ve kamusal patriyarkadır. Bu bölünme iki açıdan gerçekleşir: ilki farklı yapılar arasındaki ilişkiler, ikincisi ise her yapının iç kısmındaki ilişkilerdir.

Walby'ya göre, Patriyarkal stratejinin ana biçiminde ayrılıyorlar: Özel patriyarka da dışlatıcı, kamusal patriyarkada ayrımcı. Özel patriyarka, egemen erkeğin kadını evici üretim temelinde biryesel ve doğrudan evin özel alanıyla bağlantılı olarak denetlemesidir. Kamusal patriyarka ev dışındaki diğer yapılara temelinde yükselse de eviçi önemli bir patriyarkal alan olmaya devam eder. Elbette geleneksel olarak kamusal alanın parçası addedilen kurumlar patriyarkanın ayakta kalmasının eksinin oluştururlar. kamusal patriyarka kadınların hem kamusal hem de özel alana erişimini mümkün kılan biçimdir. kamusal alanlara girişleri engellenmemekle birlikte buldukları her yerde ezilmeye devam ediyorlar. kadınların müsadere edilmesi tek tek egemen erkeklerin yaptığından farklı biçimde kolektif olarak gerçekleştirilir. Eviçi patriyarkal ezilmişliğin bir alanı olmaya devam etse de artık kadınların var olduğu yegane yer olmaktan çıkar (Walby, 1997: 276-277).

Özel ve Kamusal patriyaka arasında önemli farklılıklar var. Bu farklılıklar, patriyaka sistemin sürekliliğini sağlayan bir dizi ilişki oluşturur. Özel patriyaka örneği, kadınların kamusal alanda çalışmasına izin verilmemesidir. Burada, kadınların kamusal alanda çalışmasını engellemenin ana nedeni, dışlanmalarını sağlamaktır. Bu nedenle, kamusal patriyaka ilişkileri, özel patriyakanın anlayarak açıklamak önemlidir. Walby (1997) ekliyor, yine de kadınların deneyimi özelleştirilmeye çalışılırken dolaysız olarak çıkarı sağlayan taraf da bizzat özel alanda konumlanıyor (Walby, 1997: 277). Patriyarkanın kamusal biçiminde kadınların sömürsü her düzelemde gerçekleşir ancak kadınlar resmi olarak söz konusu düzlemelerin hiçbirinden dışlanmaz. Her bir kurum içinde kadınlar dezavantajlı durumda olurlar. (Walby, 1997: 277-278). Her bir yapının kurumsal biçiminin içinde ortaya çıkan bir fark vardır. Burada kadınlar hem kamusal alanda hem de özel alanlarda patriyarkal kontrolü ile karşı karşıyadır. Ayrıca dışlayıcı bir strateje yerine ayrımcı bir patriyarkal stratejiye yönelim söz konusudur.

2.1.2. Hisham Sharabi: Arap Toplumunda Modern Patriyarka

Sharabi 1988'de yayınlanan "Newpatriarchy A Theory of Distorted Change in Arab Society" adlı kitabında, Arap ülkelerinde bulunan patriyarka sistemin değiştirilmiş bir patriyarka sistem olduğunu açıklıyor, bu sistem, geleneksel anlamda geleneksel olmadığını, modernist anlamda da tam çağdaş olmadığını ifade eder (1988:15). Bu patriyarka sistemi, eski ve modern arasında değiştirilmeyen karışık bir sistem olduğu belireniyor. Diğer sistemlerden farklı garip bir sistemdir. Son 100 yılda, Arap toplumlarının Batı toplumları ve Batı kültürü ile karşılaşmasına neden olan farklı sömürgecilik biçimleri nedeniyle Arap toplumlarında önemli bir değişiklik olmuşturmuştu. Bu değişimler, Arap toplumlarında var olan eski sistemin yerini almamış, yalnızca yeni kurulan patriyarkal sistemle sonuçlanan modernize etmişti. Bu sistem modern aynı zamanda geleneksel bir sistemdir, ama aslında bu sistem ikisinden de uzaktır. Sharabi'i açıklamasında *Bu sistemde, mirasa geri dönme ya da çağdaş moderniteye başvurma kararımızla ortadan kaldırılamayan karmaşık bir sosyal ve*

kültürel dengesizlik hali yatmaktadır. Bu durum ancak hem toplum içinde hem de birey içinde gerçekleşen bir süreçle çözülebilir (Sharabi, 1988: 15).

Sharabi (1988:16) tartışmasında, yeni patriyarka ve patriyarka sistemin temel taşı, kadınların köleliğidir, dolayısıyla bu toplumun bilinçaltındaki derin ve sürekli kadınlar karşına düşmanlığı ve bir insan olarak toplumsal varlıklarının inkar edilmesini ve her türlü kurtuluşa karşı durmaya dayandırılmasına dayanmaktadır. Patriyarkal zihniyet, eleştiriyi reddeden ve diyalogu bir yöntem olarak kabul etmeyen bir zihniyettir, dahası görüşünü tatmin eden ve yeniden değerlendirme olasılığını kabul etmeyen kapsamlı otoriter eğilimi ile karakterize edilir (1988:21). Bu anlamda, (bireyler ve gruplar) arasındaki etkileşim ve diyalog farklı bakış açıları arasında bir anlayışa veya anlaşmaya varmayı amaçlamamaktadır, ancak bir gerçeği göstermeyi ve diğer görüşlere karşı zaferini savunmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle laik veya dinsel olan geleneksel veya yeni patriyarkal zihniyet, konumunu değiştiremez, çünkü başka gerçekleri bilmez ve istemezdir ve gerektiğinde şiddet ve zorla başkalarına kendi gerçeklerini empoze etmek istemektedir Sharabi (1988:21).

Sharabi'ye göre, modern patriyarka, modern Avrupa'nın egemenliğinin sonucudur. Arap devletlerindeki modernleşme sömürgeci Batı ülkelerinde modernleşmeye bağlı bir tür olduğundan dolayı patriyarkanın modernleşmesi formu da bağımlı bir model olmuştur. (1988:22). Geçtiğimiz yüzyılda, Arap dünyasındaki modern patriyarka güçlenmişti, çünkü patriyarkanın dönüştürülmesi ve modernleştirilmesi yanlış biçimlerde gerçekleştirilmişti. Bunun nedeni, on dokuzuncu yüzyılın Arap rönesansının patriyarkal sistemi parçalaması için başarısız olmuştur ve hatta patriyarkal kültürün yeni bir melezini üretmesi için ona iyi bir toprak sağlam olmuştur. Maddi modernleşme patriyarkanın yapıları ve ilişkileri yeniden yapılandırdı ve daha modern formları vererek bu ilişkiler ve yapılara organize edip ve güçlendirdi.

Sharabi bu noktada Ali Zayour'dan alıntı yapıyor: Dolayısıyla, yeni patriyarka paradigma, geçiş niteliği ve azgelişmişlik ile nitelenen sosyal olarak boşa harcanan bir

enerji oluşturur. Bütün bunlar ekonomi ve sınıflarında olduğu kadar politik, sosyal ve kültürel örgütlenmesinde somutlaştırıldı. Dahası, çelişkilerle ve iç çatışmalarla dolu, oldukça dengesiz bir formdur (Sharabi, 1988:22). Sharabi açıklamasında, yeni patriyarka toplumun, bağımlılık yapısı, ve geleneksel sosyo-politik düzeni, net bir şekilde en çok az gelişmiş toplumu temsil ediyor. Bu nedenle, bu bağlamdaki bu modernleşme çoğunlukla toplumun az gelişmişliğine yol açan, enerjisini boşa harcayan ve geleneksel yapıların ve hibrit üretimi ve çoğaltılmasına yol açan bir mekanizmadır (1988:24).

Sonuç olarak, patriyarka sistemine dayanan devlet aynı niteliklere sahiptir ve bu eyaletteki vatandaşlar yalnızca bazı haklarından mahrum değildir, aynı zamanda devlette mahkumlar gibidir ve devamlı zalim baskılarına maruz kalırlar. Sharabi (1988:25) ekliyor, Yasal yapısı ve siyasi yapısından bakılmaksızın, modern patriyarka sistemi sahip olan devlet, güncellenen bir geleneksel patriyarkal saltanatın versiyonudur "

Sharabi (1988: 21) aynı zamanda modern patriyarkanın kavramı büyük yapılara (toplum, devlet, ekonomi) ve küçük yapılara (aile veya bireysel kişilik) atıfta bulunduğunu savunur. Modern patriyarka, devletin resmi kurumlarında ve yapılarında, devlet ekonomisinin yönelimlerinde bulunurlar ve aynı zamanda modern ataerkillik aile ve bireysel kişilik gibi küçük yapılarda bulunmaktadır.

Ailenin patriyarkadan modernliğe geçişinde, kadınlar bu durumdan ilk faydalananlar çünkü modern aile kadınların bir tür özgürleşmesini sağlıyor. Sharabi, (1988:50) kadınların kurtuluşunun ön şartının, kadınların yeterli eğitime erişebilmeleri ve daha sonra maddi bağımsızlıkları sağlanana kadar çalışmaları olduğunu vurgulamaktadır. Sharabi, bu patriyarkal toplumlarda, kadın meselelerinin bile onlara ataerkil bir bakış açısıyla bakılarak ele alındığını savunuyor. Örneğin, reformcu akımlar, kadınların toplumdaki düşük statüsüyle ilgili bazı meselelere değiniyor, ancak din ve yargı ile iç içe olan meseleler çözülmezdi. Muhafazakar akımlar öbür yandan tüm yapısal değişim biçimleri karşısında duruyordu. Bu muhafazakar akımlar, kadınlar pahasına erkekler için

ayrıcalık ve gücü kısıtlar. Ve burada kadınlar, kendilerini yalnızca kendi pozisyonlarında tutan bir dizi sosyal ve yasal engelden kuşatılmaktadır.

2.1.3. Fatima Mernissi : Dini Metinlerinde Patriyarkal Yorumu

Patriyarka aracıyla yapılan dini açıklamalar hakkında Fatima Mernissi 1975 yılında yayınlanan "Beyond the Veil: Male-Female Dynamics in Modern Muslim Society" adlı kitabında bir dizi klasik dini metin okudu ve onları feminist bir bakış açısıyla yeniden yorumladı. Mernissi, kadınlar ve cinsiyet konusundaki ideolojik söylemi patriyarkadan kurtarmaya çalışmıştı. Bu kitapta, kadınların üzerindeki patriyarka hegemonyayı din kullanılarak tartışmaya çalıştım. Ona göre, İslam'ın orijinal mesajı böyle fikirlerle ilgisi yoktur. Kitabında, bu durumun ve düşüncenin dinsel metinlerle uğraşan ve ataerkilliği sürdürmek için onları çarpıtan erkek ve din adamları yönelimi olduğunu açıkladı.

Mernissi, toplum örgütlenmesinin erkeklerin toplumun diğer yarısında - kadınlara mülklerinin bir parçası olarak hareket etmesine izin vermeye dayandığına inanıyor. İslam ve Arap toplumların kadınlar için ardışık olarak nasıl sosyal paternler geliştirdiklerini, rollerini tanımladıklarını ve erkeklerin hâkim olmalarını sağladığını tartışıyor. Müslüman toplumdaki aile ilişkilerinin bir cinsiyetin diğer cinsiyete egemenliğini nasıl sağladığını, toplumun erkeklerin entelektüel kategori olduğuna karar verdiğini, kadınların ise, entelektüel olarak üretken erkeklerin hizmetinde olduğunu açıklıyor. Mernissi'ye göre, böyle fikirler İslam mesajının ruhuna aykırı olduğunu anlatıyor. Çünkü İslam'da iman edenleri birbirlerinden ayırmak teml şartı sadece inanç ve iman edenler arasında mutlak eşitlik vardır (Mernissi, 1975: 36).

Mernissi, İslami sosyal yapının temellerinden birinin, Müslüman ülkelerde çıkarılan yasalar biçiminde ortaya çıkan erkek egemenliği olduğunu savunuyor. Ancak modernleşme sürecinin bir sonucu olarak, sosyal bir sistem olarak İslam'ın temel ilkelerini etkileyen ekonomik ve sosyal yapılarda önemli değişiklikler olmuştur. (1975:74). Örnek olarak, Yirminci yüzyılda insan hakları hareketleri ve sözleşmelerinin ve anlaşmalarının ortaya çıkmasıyla Arap ülkeleri, erkek egemenliği olan Müslüman

ailesinin temel ilkesini etkileyen bu anlaşma ve anlaşmaların bir kısmını imzalamayı reddederek bu fikirlere direniyorlardı. (1975:76).

2.2. Dünya Sistemleri Analizi

Immanuel Wallerstein, 1975'ten beri gelişmeye başladığı dünya sistemler teorisi ile tanınmıştır. Modern dünya sistemleri analiz ederken, Wallerstein, sosyal gerçekleri kullanarak bir yaklaşım görüyor. Wallerstein'e (2004: 23-24) göre ABD'nin uluslararası sistemde büyük güçler haline gelmesi, üçüncü dünya ülkelerinde siyasi kargaşa yayılması ve küresel ekonominin genişlemenin nedeniyle üniversitelerdeki eğitim sisteminin genişlemesinden dolayı 1945'ten sonra dünya çok zorluklarla karşılaştığını savunmuştur.

Dünyadaki var olan modern uluslararası sistem, kapitalist bir dünya ekonomik sistemidir. Küresel ekonomi, iş bölümünün hüküm sürdüğü, büyük miktarda temel mal ve mal alışverişiyle sonuçlanan geniş coğrafi alanında anlamına gelir. Dünya ekonomisi, uluslararası bir sistemle bağlantılı birçok siyasi birimin varlığı ile karakterizedir, ve çokkültürlü ve dinlere rağmen, fakat birleştiren şey iş bölümüdür. Kapitalist sistem, sermaye birikiminin önemi ile karakterize edilir ve burada şirketler ve bireyler yalnızca daha fazla sermaye için sermaye biriktirirler. Ancak siyasetin gücü büyük olduğunda, siyasetçilerin çıkarları üreticilerin ekonomik çıkarlarını bastırır ve sermaye birikiminin önceliği kayıbeder. (Wallerstein, 2004: 44).

Wallerstein'e göre, bu sistemdeki kilit kurumlardan biri pazardır (2004: 45). Piyasada, satıcılar tekel satış yapmayı tercih ediyor. Tekel veya yarı-tekel satışı çeşitli şekillerde elde edilebilir. Patent hakkı (İcad hakkı). İthalat ve ihracat kısıtlamaları ya da sözde önleyici standartlar (korumacı tedbirler). Devlet sübvansiyonları ve vergi muafiyetleri yarım tekellerin başka bir biçimi. Zayıf devletler güçlü devletler tarafından önleyici tedbirler almasını önleme kabiliyet sahipliği. Üreticilere yüklenen yükler, bu yükler büyük üreticiler için karşılanabilir, ancak diğer taraftan küçük üreticiler karşılanma

imkanı olmadığı için piyasadan kaldırılacaktır ve bu nedenle az üreticilerin tekeli artırılmaktadır(2004: 45).

Wallerstein'e (2004:49) göre yağma modern uluslararası sistemlerinde devam ediyor. Sermaye aktarma yöntemlerini analiz ederken, sermayenin politik olarak zayıf bölgelerden politik olarak daha güçlü bölgelere devredilmesinin bir yağma şekli olduğunu düşünüyordu. Bir şirket bazı yöneticilere büyük miktarlar para transfer edildikten sonra iflas ilan ettiğinde de yağma anlamına gelir. Başka bir yağma şekli özelleştirme, bu şirketleri yok eden ve ardından kaçan bazı işadamlarının elinde şirketlerini birleştirilmesini sağlamıştı. Yağma, dünya üretim sistemine ve küresel kapitalist ekonomiye büyük zararlar veriyor.

Egemenlik tarafta, Wallerstein modern devlet sisteminin egemenliğe dayandığına ve egemenlik kavramının modern dünya düzeninde icat edildiğine inanmaktadır. Egemenlik, devletin mutlak özerkliğin olması yanı sıra, aslında daha büyük bir sistemin bir parçasıdır (2004:71).

Fransız Devrimi'nden sonra halkın egemenliği ortaya çıktı ve halkarı vatandaş olarak adlandırılmıştı. Bu, hiç kimsenin bir vatandaştan daha yüksek bir yere sahip olmadığı anlamına gelir. Her devlet, tüm vatandaşlarının eşit olduğunu iddia etti, ancak bu doğru değil. Çoğu ülkede yalnızca vatandaşların bir kısmı vatandaşlık hakkını tam olarak kullanabilmekteydi. Wallerstein, vatandaşlık hakkını tam olarak kullanmayan arasına kadınların yerleştiğini görür. Bu, grupların tam vatandaşlıktan dışlandığı anlamına gelir. Burada dışlananlar, haklarını talep etmek için ve haklarını kazanabilmek için kendilerini hareketler halinde organize etmeye çalışıyorlardı. Öte yandan, tam vatandaşlık haklarından yararlananlar bu durumu değiştirmeme eğilimindeydi. (Wallerstein, 2004: 71-72). Tam vatandaşlık hakkı talep eden hareketler devlet gücünden etkilenmişti. Devlet gücü, Wallerstein'e (2004: 74) göre yasal kararları etkin biçimde uygulayabildiği ile ölçülür. Devlet yetkilileri tarafından diktatörce davranış, devlet zayıflığının bir göstergesidir.

Devletin gücünün bir göstergesi, gerçekte toplanan ve vergi tahsilinden sorumlu kuruma ulaşan vergilerin oranıdır. Güçlü devletlerde, vergi tahsilat oranı %80 civarındadır. Zayıf devletlerde, vergi tahsilat oranı% 20'yi geçmemektedir ve bu düşük oranın nedeninin zayıf bürokrasiden kaynaklandığına inanmaktadır. Vergilerin toplanamaması, bürokratik sistemi güçlendirebileceği paranın durumunu mahrum eder. (Wallerstein ,2004:74)

Wallerstein'e göre, *Devlet güçsüzleştikçe, ekonomik olarak üretken faaliyetler yoluyla elde edilen servet azalır. Bu da sonuç olarak devlet aygıtının kendisini - düşük veya yüksek seviyede hırsızlık ve rüşvet yoluyla - servet birakiminin başlıca yerlerinden biri, belki de başlıca yeri haline getirir. Güçlü devletler bunların olmadığı seçilenemez - tabii ki olmaktadır - amaa zayıf devletlerde öncelikle servet biriktirme aracı budur ve neticede, devletin diğer görevlerin icra etme yeteneği zayıflatmaktadır.*"(2004:99).

Bu zayıf devletlerde, siyasi pozisyonların dolaşım fikirleri neredeyse imkansızdır. Seçimler bile, eğer bulunursa, ağır bir şekilde sahtecilik bir seçim olduğunu olabilir. Bu, ordunun politik rolünün genişlemesine yol açıyor ve şiddet kullanımını tekelleştirmeye hakkı olan ordu ve polistir. Ancak bu tekel, devlet zayıfladığında azalır ve politikacıların ülkeyi kontrol etmesi imkansız hale gelir. Bu durumda ordu, ülkeyi yönetecek ve rejim iç güvenliği sağlayamadığında yürütme otoritesi haline gelecektir.

2.3. Bürokrasi

2.3.1 Weber Bürokrasi Kuramı

Weber sosyal eylemleri dört türe ayırmıştı. Bir sosyal eylem türü bilimsel olarak rasyonel eylemdir (Bilimsel olarak rasyonel eylem, aktörlerin hedeflerini ve amaçlarına ulaşmak için kullanılan araçları seçtiklerinde hesaplanmış eylemdir). Weber bu kalıbı kapitalist toplumun özelliği olarak görüyor. Yani, belirli hedeflere ulaşmak için mantıklı bir şekilde organize edilen bir eylemdir. Hiyerarşi ve karmaşık örgütlenme ile karakterize edilen büyük örgütlerin toplumda rasyonel eylemi oluşturan ana örnek olduğuna inanılmaktadır. (Donnell, 1997: 152).

Weber, ideal kalıbı temel bir kavramsal araç olarak geliştirmişti. Durumların değerlendirilebilmek için bir ölçü olarak kullanılan bir modeldir. Weber, çalışmasında bürokrasinin birçok özelliğini ideal tip olarak tanımladı. Ve bürokrasisini tanıtırken, belirli bir organizasyonu tarif etmedi, ve bu kavram olumlu bir bölünme için öneren anlamda ideal kalıbı kullanmadı. Amacı, gerçek organizasyondaki bürokrasinin derecesini ölçmek için yararlı bir kriter sağlamaktı. İdealizm kavramı, bürokrasinin analizinde aile, din, güç ve ekonomik sistemler çalışmalarında kullanılmaktadır. (Schaefer, 2001: 228-229)

Bürokrasi tanımınında Weber, bürokrasi her biri uzmanlaşmış bir işlevi yerine getiren çok sayıda birey arasındaki iş birliğinin sürekli örgütlenmesidir tanımlıyor (Kızılcelik,1994: 266) Weber, bürokrasinin sistematik çalışmasının kurucusudur. Bürokratik sorunların ve kavramların analizi üzerinde katkısı büyüktür. Weber organizasyonun kavramı iktidar ve yetki kavramları üzerine kurmuştur.

Weber'e göre, modern bürokrasinin işleyişi şöyledir: Kurallara, yasalara ve idari düzenleyicilere göre düzenlenmiş resmi yargılama ilkeleri vardır. Bürokratik bir bakış açısıyla, örgütün belirleyen hedeflerine ulaşmak için görev ve faaliyetler belirli bir sisteme göre dağıtılırdır. Resmi işlevlerin yerine getirilmesi için bürokratik yapı içerisinde emir verme yetkisi dengeli bir şekilde dağıtılmaktadır. İnsanların görevlerini yerine getirebilmesi için yetki ve hakları tanımlayan özel kurallar vardır. Ayrıca Bürokratik yapıdaki kişiler belirli özelliklere ve koşullara göre atanır. Başka yandan bürokratik yapı içinde uzmanlaşmış yönetici kişiler vardır. Ve iş yapanları nitelikli ve teknik konularda iyi eğitilmiş olmalıdır. Dahası, kariyer ilerlemeleri kıdemlilik ve başarıya göre gerçekleşebilir. Görevin hiyerarşi ve kademeli yetki düzeylerinde küçük görevliler ve yüksek görevlilerin arasında alt - ust ilişkisi tüm hiyerarşik bürokratik yapılarda vardır. Modern bürokrasideki çalışanın çalışmak için bir yer kullanması ve ayrıca işi yapmak için araçlara ihtiyacı var. Buradaki doğallık, uzman kişilerin gerekli işleri yapmaları için büyük ihtiyaçtır. (Kızılcelik,1994: 266-268).

2.3.2. Merton Bürokrasi Kuramı

Robert Merton, Weber'in modeli üzerinde çalışmayı özel bir model (The Merton Model) ile devam etti, bu model Weber modelindeki bazı eksikleri ele aldı ve örgütün eğitiminin olumsuz etkilerinden yola çıktı: Kuruluş üyeleri, önceki durumlardan öğrendikleri tepkiler genelleştirir. O durumlarda bu tepkiler uygundu ama benzer durumlarda, bu tepkiler veya çözümler kurum tarafından beklenmeyen ve istenmeyen sonuçlara yol açabilir (Legwial ,2012 :83).

Bürokratik modelin Merton'un bakış açısından avantajları: Rasyonel olarak yapılandırılmış bir resmi sosyal yapıdır. Belli tanımlanan faaliyetler kalıpları vardır. Organizasyonun tüm birimleri daha geniş bürokratik yapı ile birleştirilmiştir. Bürokrasi hiyerarşik konumlandırma ile tanımlanır. Bürokraside bireyin görev ve ayrıcalıkları özel ve sınırlı kurallarla belirlenir. Otorite makama ilişkindir ve kişilerarası ilişkiler, biçimsel olarak nitelenen ilişkilerdir (Poloma, 1993: 35-36).

Merton (1968), bürokrasi arttıkça, insanın üretim araçlarına giderek daha fazla bağlı olduğunu savunuyor. Bu artık sadece Marksizm prensibi değil, ideolojik inançlarına bakılmaksızın herkes tarafından tanınan inatçı bir gerçektir. İnsanların çalışması için, istihdam edilmeleri gerekir, çünkü insan çalışmak için elinde bir üretim aracı olmalı, ve bu üretim araçları hem kamu hem de özel bürokraside mevcuttur. Bu nedenle, kişi yaşamı sürdürmesi için bürokratik organizasyonda istihdam edilmeli ve böylece çalışmasını sağlayan üretim araçlarını elde edebilmelidir (Merton, 1968: 252).

Ayrıca kişiliği bu kurumların bir ürünü olarak ele aldı. Merton, ayrıca kişiliği bu kurumların bir ürünü olarak ele aldı. Bürokratik yapı, bireye belirli şartnamelerin getirilmesi konusunda baskı uygular. Bazen bu kurallara bağlı kalarak odaklanınca, bu kuralların geliştirildiği hedeflerden uzaklaşmaya yol açar. Bu kurallar mükemmel bir uyum sağlama girişimlerinde negatif olduğunu çevirilmektedir. (Poloma, 1993: 36-37) .Bu yanda kurum veya yapının kişilik davranışları üzerindeki etkisi Merton için çok önemliydi. Bazı toplumsal yapıların toplumda belirli kişilere kesin etkisi, onların nasıl

uyumcu davranıştan çok uyumcu olmayan bir biçimde davranışlarına yol açtığını üzerinde durmuştu.

Bürokrasinin işlevsel kısıtlamaları (The Dysfunctions Of Bureaucracy) hakkında konuştuğunda Merton (1968:251), bürokrasinin olumlu yönlerinin her zaman konuşulduğunu ve baskı ve gerilimleri ihmal ettiğini savunuyor. Oysa toplum bürokrasinin kusurlarını vurguluyor. Eğitimli engellilikten (Trained incapacity), bireyin yeteneklerinin eksiklikler veya kör noktalar gibi davrandığı bir durumdan bahseder. Geçmişte başarıyla uygulanmış eğitim ve becerilere dayalı eylemler, farklı koşullar altında uygunsuz sonuçlara yol açabilir. Becerilerin uygulanmasında, değişen bir ortamda, esnekliğin yetersiz olması, az ya da çok ciddi dengesizliklere yol açacaktır. Genel olarak, önceki eğitimden öğrenilen tedbirler aldığında ve çok farklı yeni koşullar üzerinde kullanıldığında, bu eğitim yanlış eylemlere yol açabilir. Merton'a(1968:252) göre, bürokrasi başarılı bir şekilde çalışıyorsa, yüksek derecede davranış güvenilirliği ve belirli iş kalıplarına alışılmadık derecede uygun olması gerekir. Disiplin bu nedenle çok önem taşımaktadır. Disiplin ancak ideal modeller, görevlerin yerine getirilmesini gerektiren güçlü duygular, bireyin otoritesinin ve yetkinliğinin ciddi bir şekilde sınırlandırılması duygusu ve rutin faaliyetlerin sistematik işleyişi ile desteklendiğinde etkili olabilir. Sonra bunu hepsi orjinal hedeflerin ortadan kalkmasına neden olur, ve bu nedenle bir atalet hali veya kolayca uyum sağlayamama durumunu oluşturmaktadır.

Böylece Merton, Weber'in tartışmadığı bürokratik organizasyonun diğer tarafını anlatmaya çalışmıştı. Kurum içindeki kuralların ve düzenlemelerin olumsuz yönlerini ve üyelerin davranışlarının istikrarına ve hem kurum içinde hem de müşterilerle ilişkilerde sağlamlık ve sağlamlığa neden olabilecek şeyleri açıklamaya çalışın (Legwial ,2012 :88). Bu nedenle, biçimsel kuralların profesyonelliğine güçlü bir bağlılık bu kuralları ve düzenlemeleri değişmez şeylere dönüştürür ve böylece kendi içinde işlevsel bir bozuk (dysfunction) haline gelir. Başka bir deyişle, Merton bürokratik kuralların ve prosedürlerin hem açık işlevleri hem de gizli işlevleri olduğunu savunmaktadır, ve

Weber'in bürokratik organizasyonların analizindeki bulunan gizli işlevler vurguladığını iddia etmektedir.

3.KADIN VE YOKSULLUK

3.1. Kadın ve Yoksulluk

Kadın yoksulluğunu anlamak için, genel olarak yoksulluğun özelliklerini anlamak gerekir. Buvinic açıkladığı gibi kadınların yoksulluğunun iki belirleyici unsurları vardır: işgücü piyasasındaki konumu ve eğitim olanaklarının mevcudiyeti. Kadınların işgücü piyasasındaki ikincil konumu hakkında çok göstergeler vardır: İşgücü piyasasına katılım düşük oranı, düşük ücretli işgücü, kayıt dışı işgücü, taşeronluk yapmak, ücretsiz aile içiliği gibi göstergeler kadınların işgücü durumu belirlenebilir (Şener, 2009: 2).

Kadınların Yoksulluk deneyimine bakarken, yoksul hanelerdeki kızlar ve kadınlar, ücretsiz ev işlerinden sorumluluk olduğunu sorumluluktur. Kadınlar aile üyelerine beslenme ve bakım işleri yapanlardır. Örneğin, kırsal alanlardaki yoksul hanelerdeki kadınlar ve kızlar yakacak odun ve yem toplaması, su getirmesi, hayvancılık bakımı ve ailenin beslenmesi için gereken tarım işlerinden sorumludur.

Yoksulluk ve kadın istatistiklerine erişmek zor olsa da, bazı nüfus gruplarının topluma katılım, kaynaklara ve fırsatlara erişim açısından daha fazla yoksulluk riski altında olduğu bellidir (Öztürk, Çetin, 2009: 2670). Düşük ücretli bakıcılar ve bekar ebeveynler söz konusu olduğunda, çoğunluğu kadınlardır. Kadınlar, gıda, barınma, istihdam, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik hizmetleri gibi temel ihtiyaçlara erişim konusunda toplumun diğer kesimlerinden daha olumsuz koşullara sahiptir.

Kadınlar ve erkekler arasında istihdam ve gelir bakımından eşitsizlik var. Bu eşitsizlik yoksulluk içinde yaşayan kadınları etkiliyor. Ayrıca, kamu ve özel sektörde kadınların istihdamı alanlarında farklı ayrımcı uygulamalara ve politikalara maruz kalmak yoksulluğu arttırmaktadır (Güzel, 2011:82).

Şener (2009:3) açıklıyor, eğitime erişim eksikliği, yoksulluk döngüsünü sınırsız hale getiriyor. Yoksul ailelerde, eğitim konusunda öncelik erkek çocuğa için oluyor. Özellikle kırsal alanlarda, bir erkek çocuğun bir kız çocuğundan daha önemli olduğu inanılır, ayrıca kadınların gelirinin üzerinde kontrolünü olmadığı görüşündedir. Sonuç

olarak, kızlar ikincil bir konuma yerleştirilmişlerdir çünkü “gelecek için iyi bir yatırım” değildir.

3.2. Enformel Sektördeki Kadınlar

Genel olarak, kadınların kayıt dışı istihdama katılımı bu sektördeki erkeklerden daha hızlıdır. Kadınların kayıt dışı ekonomide çalışmaya zorlanmasının ana nedenlerinden biri düşük gelirli olmasıdır. Bu kadınlar, düşük gelir düzensiz olsa da bile bir gelire ihtiyacı vardır, ondan dolayı kadınların kayıt dışı ekonomide çalışmaktan başka seçeneğinin bulunmamasının bir nedeni de budur. Bu baskılar kadınların resmi ya da kayıtdışı ekonomide iş fırsatları yaratmasını önlüyor. Ayrıca, kadınların yüksek ve güvenli maaşlı işlere erişiminin yanı sıra çeşitli yasal koruma biçimlerine erişimini de engeliyor. Ayrıca, gelişmiş ülkelerden sanayinin gelişmekte olan ülkelere dönüştürmesi. Bu süreç, özellikle kadınlar arasında kayıt dışı istihdamı arttırmaktadır, çünkü kadınlar genellikle ucuz ve esnek bir işgücü olduğunu için tercih edilmektedir. (Öztürk, Çetin, 2009: 2676-2677).

Masika, DeHaan ve Baden'in (1997:8) iddia ettiği gibi, kadınların işgücüne katılım oranının yüksek olması, kısmen sanayilerdeki kadın istihdamının talebi, ve kısmen de ailenin hayatta kalması için gerekli stratejilere bağlanabilir. İşgücü piyasasında cinsiyet bölümünü birçok ülkede hala yaygın olduğuna ve kadınların istihdamı hala güvensizlik ve düşük getiri ile nitelendirildiğine dair kanıtlar vardır. Kayıt dışı sektörün gelir yaratma ve yoksulluğun azaltılmasındaki önemi iyi bilinmektedir. Kentsel alanlarda kadın ve erkekler arasında kayıt dışı istihdamına artan bir bağımlılık vardır, ancak kayıt dışı sektörün işsizleri kullanmanın da kapasitesi sınırlıdır. Zimbabwe'de yapılan araştırmalara göre, kadınların kayıt dışı sektörde çalışmasından elde edilen geliri düşüşük olduğunu gösterildi, ve ondan dolayı hanenin bütçesi üzerinde kadınların kontrolü daha az yanı sıra, ayrıca özgüvenin azalması ve kocalarla artan çatışma anlamına geldiğini ortaya koyunmuştu. Öztürk ve Çetin (2009:2677), gelişmekte olan ülkelerde ekonomik krizlerin kadınların işgücü piyasasına katılımını gerektiren hanehalkı gelirinde düşüşe yol açtığını savunuyorlardı. Güçlü refah ülkelerinde de

küresel rekabet sosyal korumayı zayıflattı, ve orta ve düşük gelirli gruplar önemli ölçüde yoksullaşmıştır.

3.3. Sudan'daki Kadınların Durumu

Sudanlı kadınların, yasa ve politikaların seviyesinde birçok hakka sahiptir, ancak yasalar ve politikalar ile pratikteki uygulamaları arasında bazı nedenlerden dolayı büyük bir boşluk vardır. Bazı nedenler, kadınların eğitim ve biliniçlik durumuyla ilgilidir. Bazıları, kadının ilerlemesini sınırlayan gelenek ve görenekler açısından toplumdan etkilenir. Diğer nedenler ise Sudan'daki idari sistemin etkinliği ve devletin üstlendiği projelerin izlenememesi ve değerlendirilememesi ilgilidir, yoksulluk de bir nedendir, tekrarlayan savaşlar, kabileler arasında çıkan çatışmaları ve doğal afetlerine de etkilenir. Bazı bankalar tarafından merkez bankası politikalarının kısmen uygulanmasıyla ilgilidir.

3.3.1. Sudan'daki Kadınların İstatistikleri

Sudanlı kadınların sayısı 2008 yılında yapılan nüfus sayımına göre 15,107,323 kadındır. Nüfusun toplam sayısı 30,898,976 kişidir. (Refah ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2012, 3). Diğer Kadın istatistikleri Sudan Refah ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 2012 yılında açıkladığı gibi:

- Genel nüfus artış hızı % 5.2'dir.
- Doğurganlık oranı % 5.6'dır.
- Hamilelik süresinde sağlık bakımı alınan kadınların oranı %74.3'tür.
- Doğum maternal ölüm oranı, 100,000 doğumlardan 216 ölüm olmaktadır.
- 5 yaş altı çocuklar ölüm oranı %78'dir.
- Genel olarak, doğumdaki beklenen yaşam süresi 59.8.
- Ailenin ortalama büyüklüğü 6 kişidir.
- HIV Yaygınlık oranı %1.4'tür.
- 15 - 45 yaştaki kadınların arasında okuryazarlık oranı %45.2'dir.
- Temel eğitimde kızların kayıt oranı %46'dır.
- Temel eğitimde cinsiyet eşitliği endeksi %0.94'tür.
- Liselerde cinsiyet eşitliği endeksi %1.08'dir. (2012:3-4).

3.3.2. Sudanlı Kadınların Ekonoik Durumu

Kadınların tarım sektörüne katılımı yüksektir. Bu sektörde kadınların katılımı erkeklerde % 70'e kıyasla% 87.8'e ulaşmıştı. Kadın kırsal alanlarda üretim aktivitelerinin hayatın çerçevesi dahilinde çeşitli mahiyetlerde rolünü üstlenmiştir. Bunu, modern mekanizasyonun yardımcı cihazların kullanımına, araçlara ve eğitime erişiminin kolaylaştırılması için daha fazla üretime yol açan birkaç müdahalenin dikkate alınmasını gerektirir. Son yirmi yılda, kadınların çeşitli büro işleri ve devlet tesisleri, bilimsel ve profesyonel işlere erişimi artmış. (National Report of the Republic of the Sudan Beijing15, 2009:10).

Sudanlı kadınların uzun zamandan beri ekonomi faaliyetlerinde katılımı bulunmuştur. Tarım işlerinde, hayvancılık ve diğer işlerde kadınların katkısı vardır. Genel olarak enformal ekonomisinde kadınların varlığı çok geniştir. Kırsal alanlardaki kadınlar hanereisi oranı %34'tür (Refah ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2012: 9). Genelde kadınların çalıştığı tarım sektörünü geleneksel bir sektördür. 2011 yılında yapılan piyasadaki iş gücü ankete göre kentsel bölgelerdeki çalışan kadınların oranı %23.1'dir, kırsal alanlardaki oranı %76'dır. Kamu Sektöründe çalışan kadınların oranı %25'tir ve özel Sektöründekiler %74.9'dur. Kırsal alanlardaki kadınlar arasında yoksulluk oranı çok yüksek olduğu için onlara özel bir proje hazırlanılmıştı, bu pojenin "Kırsal Alanları Gelişiminde Kadınların Rölünü Güçlendirmek İçin Ulusal Projesi" diye adlanılmıştır. (Salah, 2015: 4).

Sudan'daki kayıt dışı sektörde istihdamın sosyal korunması hakkında incelediğinde 2011 yılındaki Sudan işgücü anketi genel bir fikir verebilmişti. Bu ankette işyerlerinde sosyal ve sağlık sigortasının mevcudiyeti hakkında bilgi alınmıştı. Çalışanların %12'si, Ulusal Sosyal Sigorta Fonu kapsamında olduklarında belirtmiştir, Bununla birlikte çalışanların %74'ü işyeri veya işveren tarafından yararlanabilecek bir sağlık sigortası programı olmadığını bahs etmişlerdir. Ancak sendika üyeliği ilgili, sadece 20%'si işçilerin alanında sendika bulunduğu bildirmiştir. Yani Sudan'daki işgücünün %80'si herhangi bir

sendika örgütü dışındadır. (Hassan, Abdel Ati, 2016: 259). Ancak, anket kayıt dışı sektördeki kadınların durumu hakkında hiçbir fikir veya veri vermemektedir.

Kayıt dışı ve sokaklarda çalışan kadınların büyük kateoreleri oluşturanlar Hartum'de Çay Satıcı Kadınlarıdır. Sudan'ın çeşitli bölgelerinde yaşanan siyasi ve güvenlik huzursuzluğu ve ayrıca Darfur, Güney Kordofan ve Mavi Nile eyaletlerindeki devlet gücüne değiştirmenin sonuçlarının net bir yansıması olarak başkent Hartum başta olmak üzere diğer bölgelere birçok yer değiştirmeler olmuştur. Hartum birçok kişiye yaşamak ve kendilere güvenmek için bir fırsat sağlayabilecek cazib bir yer olduğu için nüfus olarak yükselmiş ve coğrafi olarak genişlemiştir. Bu kadınların çoğu , Çay, kahve ve bazı baharatlar ve yiyecekler yapma alanında kendileri ve aileleri için geçim kaynağı olabilecek bir yolu bulmuşlar. Özellikle birçoğu boşanma veya kocanın yokluğu ya da başka bir sebep nedeniyle çocukları sahibi tek bir annedir. Basit bir yatırımla, bu kadınlar bir şömine, çaydanlık, bardak ve müşteriler oturmak için küçük banklar olmak üzere üretim araçları satın almaktadır. Şöyle bir çay satıcısı günde 7 ila 10 dolar kazanabilir ve bu da ailesine bazı temel ihtiyaçlarını sağlar. Genellikle, günde birkaç saati gidiş ve dönüş sürecinde kayeb ederler, çünkü galiba onları rasgele veya uzak bölgelerde yaşamaktadır.

Arap STK Kalkınma Ağının organize olmayan çalışmaların incelenmesi sırasında Hartum'da rastgele bir çay satıcısı kadınlardan bir örnek seçilip ve onlar üzerinde bir anket uygulanmıştır. Anketten çıkan sonuçlarından aşağıda gibidir:

- Çay satmak, ankete katılanların yaklaşık% 92'si için tek meslektir.
- Günlük gelir konusunda; Katılımcıların %58.3'sinin gelirleri 100 Sudan poundunu aşamaktadır. Diğer %29.2 'sinin gelirleri 50-100 pound arasında değişmektedir. Katılımcıların %11.4'sinin gelirleri 30-50 pound arasındadır. Sadece %1.1'sinin gelirleri günde 30 pounddan daha azdır.
- %57.3'si devlet kurumlarına ücret ödemektedir.
- %62.2'si ne devlet kurumlardan ne de sivil toplum örgütlerinden destek almamıştır.

- %71.2'sinin çoğunu yerel makamlara ücret ödediğini rağmen, polis baskınlarına maruz kalmışlardır.
- %86.5'si Sağlık sigortası kapsamında değildir.
- %92'si Herhangi bir dernek veya sendikaya üye değildir. (Hassan, Abdel Ati, 2016: 259)

Sosyal Güvenlik Bakanlığına göre, Sudanlı kadınların statüsünün evrimini gösteren istatistikleri 2012 yılında aşağıdaki gibi:

- Kamu Seköründe üst düzey yönetici pozisyonlarında kadınların oranı %2'dir.
- Kamu Seköründe yüksek idari pozisyonlarında kadınların oranı %9.2'dir.
- Denetleyici İdari pozisyonlarında kadınların oranı %22.3'tür.
- Büro işlerinde kadınların oranı %8'tir.
- Enformal sektöründe kadınların oranı %85'tir.
- Geleneksel tarım sektöründe kadın işgücünün oranı %78'dir.
- Kırsal alanlardaki okuma yazma bilmeyenler oranı kadınlar arasında %6 erkekler arasında %44'tür, Kentsel bölgelerde kadınlar arasında %34 ve erkekler arasında %21'dir.
- 2010 yılında Ulusal Konsey'deki kadınların oranı %25'tir. (2012: 4).

Kadınlar için bazı devlet politikaları ve projeleri geliştirilmiştir. Bu projelerden:

Kadının Güçlendirilmesi ve Cinsiyet Entegrasyonu Projesi 2002-2006 onaylanmış. Sudan hükümeti ve nüfus için Birleşmiş Milletler Fonu tarafından finanse edilmiştir. Proje, kadının rönesansı gerçekleştirmede rolünü güçlendirmeyi ve ekonomik, sosyal ve politik olarak güçlendirmeyi ve toplumsal cinsiyeti gelişme ve sektörel planların ana akımda ana akımlaştırmayı amaçlamaktadır. 2007'de, Kadınların Güçlendirilmesi için Ulusal Politika onaylanmış. Kadınların güçlendirilmesi politikası için detaylı bir plan yapılmış ve Devletin 2007-2011 yılları için beş yıllık planına dahil edilmiştir. (National Report of the Republic of the Sudan Beijing15, 2009:6).

Kırsal Kadınların Gelişimi için Ulusal Projesi, Bu proje Cumhurbaşkanı tarafından başlatılmıştır. Mart 2011'de başlamıştı. Proje, Kadın ve Aile Genel Müdürlüğü nezaretinde Refah ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından kabul edilmişti. Bu projenin stratejik amacı, yoksulluğu azaltılması ve kırsal kadınların ekonomik, sosyal ve politik olarak güçlendirmesidir. Projenin süresi dört yıldır ve birkaç eksen kapsardır:

- Ekonomik güçlendirme ve yoksullukla mücadele
- Sağlık ve Çevre.
- Eğitim.
- Siyasal katılım ve karar alma.
- İnsan hakları, kanun, barış ve Uyuşmazlıkların çözümlenmesi.

Projenin amaçlarından biri, Kadınlar ve erkekler ile kırsal ve kentli kadınlar arasındaki boşluğu kapatmak ve kadınların finansal hizmetlere ulaşabilmenin geliştirmek için güçlendirilmesidir. (Aboksawe, 2015: 6).

Kadın Portföyü Projesi, planlama ve takip ederek yoksulluğun azaltılmasında etkili bir araç olmak için Kadınları yoksulluktan kurtarmayı ve kapsamlı bir veritabanı sağlamayı amaçlamaktadır. Proje, kadınların bolluk döneminde yerel hammadde kullanarak gelir getirici projeler sayesinde, üretim ve koruma sayesinde ve bankacılık, finansal ve ekonomik çalışma alanlarında eğitim programları oluşturarak, bankacılık kullanımı hakkında eğitim seviyesini arttırmak sayesinde ailelerin yaşam standartlarını yükseltmelerine yardımcı olmaktadır. Projenin en önemli özelliklerinden biri, kadınlara kolay ve kolay koşullarda finansman sağlamaktır ve kadınlar için takım çalışması ilkesini desteklemektir. Ayrıca, çeşitli alanlarda kadınlara ekonomik danışmanlık, fizibilite çalışması ve eğitim sağlar, Sudan'ın farklı eyaletlerinde kadınları kapsar ve kadınları ekonomik olarak güçlendirmek için aşamalar halinde uygulanmaktadır. (National Report of the Republic of the Sudan Beijing15, 2009:7).

Yoksul kadınlar için İyi Borç diye bir proje uygulanırdır. Bu proje tasarruf ve sosyal gelişim bankası projelerinden birisidir. Bu proje, Yoksul kadınların gelirlerini arttırmayı

ve Sudan'ın tüm eyaletlerinde Sudanlı Kadınlar Genel Birliği ile işbirliği içinde tarım alanlarındaki üretim projeleri (hem bitki hem de hayvan) ve basit ticaret için faizi olmadan finansman almalarını sağlayarak ve geliştirmeyi hedeflemektir. 31.01.2019 kadar yararlanıcının sayısı 1.5 milyon lira ile 1,371 kadına ulaşmıştı. Onunla birlikte, Kırsal Kadınları için de Güzel Borç verilmektedir. Bu proje, kırsal alandaki kadınların gelirlerini arttırmayı ve Sudan'ın tüm eyaletlerinde tarım alanlarındaki üretim projeleri (hem bitki hem de hayvan) ve basit ticaret için faiz olmadan finansman almalarını sağlayarak geliştirmeyi hedeflemektir. Proje, Sosyal Güvenlik ve Kalkınma Bakanlığı ile işbirliği içinde Tasarruf ve Sosyal Kalkınma Bankası tarafından sağlanmaktadır. 31.01.2019 kadar yararlanıcının sayısı 29.4 milyon lira ile 17.462 kadına olmuştu.

3.3.3. Kadın ve Mikro Kredi Politikası

Abo Kasawi, Abdulrahman, (2014: 4) A, Sudan Merkez Bankası diğer bankaların yıllık krediler miktarından %12'si mikro kredilere yönlendirmesi gerektiğini açıklamıştı. Mikro kredi oranının %70'i kırsal alanlara yönlendirip ve kalan %30'u kadınlara yönlendiremişti. Mikro kredi hizmetleri sunumunda, yeni ve uzman kurumların kurulmasını kolaylaştırmak için 2008 yılında merkez bankası "Mikrofinans Kuruluşları Düzenleyici Çerçevesi"ni çıkarmıştı. Mikro kredi kurumların türleri, çeşitli kurumların tescili ile ilgili kurallar ve koşullar, kuruluş prosedürleri ve kuralları ve çalışma şekilleri hepsi bankaların finansman politikaları tarafından tanımlanmıştır.

Sudan'da kadınlar(Güney'in ayrılmasından sonra) toplam nüfusun 49 %'unu (33.8 milyon kişi) temsil etmektedir. Kadının tarım hem bitkisel hem de hayvansal sektöründe önemli rolünü oynamaktadır. Sıklıkla, doğal afetler, savaşlar, çatışmalar, yer değiştirme ve göç nedeniyle Erkeklerin yokluğunda aileyi destekleme sorumluluğundadır.ya da Kentsel alanlarda iş fırsatları aramaktır. (Aboksawe, 2015: 6).

Mikrofinansa son on yıllarda uluslararası ilgi ortaya çıkmış ve gelişmiş, ve birçok kişi tarafından desteklenmiş ve desteklenmiştir. Mikrofinans düşük borcu nedeniyle, hızla

büyüdü ve dünyadaki başarıların bir kaydı olmuş. Yoksullukla mücadele ve kalkınma için etkili bir strateji olarak kabul edilmiştir.

1990 yılında Sudan'da zanaat sahiblerine mikrokredi verdiğinde, mikro kredinin ilk uygulama tarihiydi. 1994 yılında zannat sahipleri, meslek sahipleri ve küçük üretici Sudan Merkez Bankasının finansman politikalarında içermektedir. 2007 yılında mikro kredi yoksulluk azaltan bir mekanizma olarak ilk sefer kullanılmıştı. Aynı yılda mikro kredinin stratejisi koyulmuştu ve Sudan Merkez Bankasında mikro kredi için ayrı bir bölüm kurulmuştu. Sudan Merkez Bankasındaki mikro kredi bölümü stratijinin kontrolü ve uygulamasında organize etmesinden sorumludur. Aynı yılda da Sudan Merkez Bankası tüm bankalara merkezi şubelerinde mikro kredi bölümünü açılmasını emir etmişti. Dahası merkez bankası tarafından tüm bankalara ekonomi olarak aktif yoksulun tanımı ve toplumda küçük üretim projilerin niteliklerini verilmişti. (Abo Kasawi, Abdulrahman, 2014: 3). Bu birim, yoksul ve savunmasız kesimlere finansal hizmetler sağlama, yoksulluğun azaltılması ve ekonomik kalkınmanın yükseltmesi ve geliştirilmesi için bir aracı olarak mikrofinansı (İslami sistem) teşvik etmeyi ve motive etmeyi amaçlamaktadır. Hükümet ve hükümet dışı sektör kaynaklarının hedeflenen bölümlerine finansmanın akışını kolaylaştırmak için Bankalar ve banka dışı finansal kuruluşlar aracılığıyla mikrofinans sağlamaktır. Ayrıca, Eğitim programları ve kurumsal sistem geliştirme yoluyla bankaların ve mikrofinans kuruluşlarının kurumsal gelişimini amaçlamaktır. <http://www.mfu.gov.sd/ar/content>

Mikrofinans sektörünün ve kurumlarının performansını denetlemek, düzenlemek, koordine etmek ve yönlendirmek için Cumhuriyetin Birinci Başkan Yardımcısı tarafından Mikro Kredi Yüksek Kurulu kurulmuştu. Kurulun üyeliği valilerden ve ilgili bakanlık temsilcilerinden oluşturmaktadır. Bundan sonra Ulusal Kapsamlı Mikrofinans Stratejisi (2012-2017) hazırlanılmıştı. Mikrofinans Birimi aracılığıyla Sudan Merkez Bankası'nın çabaları, bankacılık dışı mikro kredi kurumları sayısını artırmıştı, 2008 yılında bu kurumların sayısı 3 kurumdu, 2014'te ise 29 kuruma yükseletmişti. (Abo Kasawi, Abdulrahman, 2014: 4).

3.3.4. Mevzuat

Sudan'ın 2005 Geçiş Anayasasının Metinleri ikinci bölümünde, 32'inci maddesi, Kadınlar ve Çocuklar Hakları: Devlet, eşit işe eşit ücret hakkı ve diğer iş gücü hakları dahil kadın ve erkeklere tüm medeni, siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik haklardan yararlanma hakkını garanti etmektedir. Barış anlaşması cinsiyet konusunu tamamen gözardı etmesine rağmen, ancak 2005 yılında kurulunan Geçici Ulusal Anayasası, cinsiyet eşitliği ve olumlu ayrımcılıkla ilgili paragrafları içermiştir. Kadınlar anayasasının hazırlanmasında katılmamış olmasına rağmen, ancak anayasası birkaç kurum ve çeşitli siyasi partiler kadın konumu ile ilgili bazı noktalar bahs etmiştir. Anayasa taslağı tartışılıp ve son sürümün cinsiyete duyarlı olmasını vurgulayan bir bildiri hazırlanıp anayasası cinsiyet eşitlik ile bazı noktalar kapsamıştı (Tunison, Alnagar, 2015: 9).

İş kanunları açısından, 1997 İş Kanunu, eşit işe eşit ücret ilkesini kabul eder. İş Kanunu'nda hamilelik dolayından kadınların işten çıkarılmasında özel bir yasak bulunmaktadır. Bununla birlikte, devletin Geçici Anayasa, bütün annelik hakları, kadınları haksızlıktan koruması ve cinsiyet eşitliğini vurgulamaktadır. Devlet çalışanları, Sivil Hizmet Kanunu'na göre haklara sahiptir. Ücretli doğum izni ile ilgili olarak, İş Kanunu'nun 46. Maddesi, çalışanlar kadınların tam maaş ile sekiz haftalık doğum izni alma hakkına sahip olduğunu sağlar. Bu, 14 haftalık ILO standardının altındadır (UNDP, 2018 : 9) . İş Kanunu'nun 19. Maddesi kadınların tehlikeli, zor veya zararlı mesleklerde çalışmasını yasaklamaktadır. Ev işçileri İş Kanunua göre korunma kapsamına alınmamaktadır. 1955 Ev işçiler kanuna göre, hizmet sözleşmesi, ücret, izin ve ayrılama durumunda tazminat ile ilgili hizmet şartlarında bir miktar koruma sağlanmaktadır.

Sosyal açıdan, Sudan yasaları toplumsal cinsiyet eşitliğini ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddete karşı korumayı sağlar ve büyük ölçüde uluslararası standartlarla tutarlıdır. Ancak Sudan, CEDAW'ı anlaşmasını onaylanan bir ülke değildir. Vatandaşlıkla ilgili olarak Geçici Anayasa, Sudanlı bir anne veya babanın doğduğu her çocuğun, Sudan vatandaşlığının ve vatandaşlığının tadını bozmama hakkına sahip olmasını sağlar. Yasaya göre, miras, bir kadının miras alma hakkına sahip olduğu İslami yasalar

tarafından yönetilir, ancak kadının payı aileynin doğasına göre belirlenmektedir (UNDP, 2018: 8).

Sudan'da Kamu Düzeni Kanunu (Sosyal Kontrol) diye bir kanun vardır. 1996'dan beri uygulamaya başlamış olan ve yalnızca Hartum eyaletinde uygulanan bir devlet yasasıdır. Kamu Düzeni (Sosyal Kontrol) Kanunu'nun (19) Maddesi:

(1) Yiyecek ve çay satıcıları aşağıdaki kurallara uymak zorundadır:

- Yerel onaylamadan ve yönetim önerisi olmadan satmamaktır.
- Tesettür kıyafet giymek ve doğru davranışa ve kamu ahlaklarına uymaktır.
- Gece saat 11'den sonra çalışmamaktır.

(2) Bu kuralları ihlal eden herhangi bir kişi para cezası ile cezalandırılır ve mahkeme kullanılan araçlara el koyabilmektedir. (Sudanese Observatory for Human Rights, 2011:7).

Örneğin Sudan'da kadınların durumu, Marjinalleştirme, kriminalizasyonla sömürü ile buluşur. Birçok bilgi, Hartum'da, çay satarak ya da başka herhangi bir iş sayesinde yaşamının yollarını bulmaya çalışan yoksul kadınlara karşı ,özellikle güney, Nuba Dağları ve Darfurdan göç ettirilmiş kadınlara karşı kamu düzeni kanununun nasıl kullanılmasını göstermektedir.

Sudan'ın kamu düzeni yasası uyarınca yasaklanan suçların çoğu, erkekler ve kadınlar arasındaki etkileşimler, dans, kıyafet seçimi, sigara içme ve yetkililerin uygunsuz gördüğü diğer kişisel davranışlarla ilgilidir. Doğru istatistikler bulunmamasına rağmen, sistem orantısız şekilde kadınları ve kızları etkilemektedir. Bir polis kaynağına göre, 2008 yılında, kamu düzeni polisi, yalnızca Hartum eyaletindeki kadınlara karşı 43.000 kamu düzeni suçlamasıyla suçlanmıştı.

<https://www.hrw.org/ar/news/2010/12/15/241485>

3.3.5. Okuma Yazma Bilmemesi

2012 yılında ortalama yetişkin okuryazarlık oranı Arap ülkelerinde 78 % olduğunu tahmin edilmiştir : Başka bir deyişle, yetişkin nüfusun yaklaşık 22 % 'si, üçte ikisi yetişkin kadın dahil olmak üzere yaklaşık 52 milyon kişiye eşdeğer temel okuma becerilerinin bulunmamaktadır. Bunu, 2000 yılında Okuma yazma bilmeyen yetişkin sayısı 58 milyona ulaştığında hafif bir gelişmedir. 2000 ve 2015 arasında cehalet oranının 39 % oranında düşmesi beklenmektedir. Ancak 2000 yılında yetişkin cehalet seviyelerini 2015 yılına kadar yarıya düşürülmesinin dördüncü hedefine ulaşmak için yeterli değildir. (UNESCO, 2015:5).

Sivil toplum kuruluşlarının kurulu çalışma grubunu eğitim raporunda (1992) Kadınların eğitimine karşı ayrımcılığın sürekli olarak tanınmamasına rağmen, bununla birlikte, tüm ön bilgiler, istatistikler ve kanıtlar çoğu ülkede ciddi ve kalıcı bir sorunu açıkça göstermektedir. Her bir milyon okuma yazma bilmeyen yetişkin için, üçte ikisi Güneydoğu Asya, Afrika ve Orta Doğu'daki kadındır. Okuma yazma bilmeyenlerin oranı% 30'dur ve ilköğretime erişimi olmayan 135 milyon çocuğun üçte ikisi kızdır. Sudan Ulusal Okuryazarlık Konseyi raporuna göre ve Merkez İstatistik Kurumu'nun 2008 yılı istatistiklerine göre Sudan'daki okuma yazma bilmeyen insan sayısı toplam nüfusun% 31'i birorand 9.691 milyona ulaştı. (Abdel Rahim, 2012).

Sudan, temel, orta ve yüksek öğretimin tüm seviyelerinde okullar net kayıt konusunda güçlü gelişmeler göstermiştir. Kadınlar, özellikle kentsel alanlarda erkeklerle karşılaştırıldığında daha eğitilmiş olma eğilimindedir, ancak bölgelerde farklılıklar vardır. Kadın eğitiminde önemli bir gelişme olmasına rağmen, ancak erkeklerden daha cahil olmaları muhtemeldir. Sudan'da düşük okuryazarlık kritik bir konuyu temsil eder. Eğitim verilerine göre, cinsiyet eşitsizliğine bağlı olarak toplam nüfusun yetişkin okuryazarlığı oranı% 51.0 idi (erkekler:% 57.0 ve kadınlar:% 45.0) (Japan International Cooperation Agency, 2012: 26).

Eylül 2018'de Ulusal Okuryazarlık Konseyi, Sudan'ın 17'ye ulaşan okuma yazma bilmeme göstergelerinin önemli ilerleme kaydedildiğini açıklarken, Milli Eğitim Bakanlığı okuldan ayrılmanın acil çözümlere ve işlemlere gerektiren ve hala bir ikilem olarak kaldığını belirtmiştir. <http://www.ashorooq.net>

Kadın sayısının tüm eğitim seviyelerinde özellikle yüksek öğrenim artmasına rağmen ve boşluk Kadınların yararına olmuştur, temel eğitimdeki boşluk kapatılmış ve kızların okul sayısı erkeklerin okullarına göre artmıştır, temel eğitimdeki boşluk da doldurulmuş ve kız okullarının sayısı erkek okullarına göre artmıştır. Ancak, eğitimde boşluk oranı hala %12.6. (National Report of the Republic of the Sudan Beijing15, 2009:13).

Okuma yazma bilmemesi sorunu kırsal alanlarda hem de göçebe insanlar için büyük bir sorundur. Bu, genellikle temel eğitime sınırlı erişim nedeniyle yüksek okulu bırakma oranına yansır. Kentsel alanlar cinsiyetler arasında kırsal alanlara göre daha iyi okuma yazma oranları göstermektedir, göçebe insanlar en düşük okuma yazma oranlarını, en yüksek okuma yazma bilmeme oranlarını temsil etmektedir.

3.3.6. Kadınlar ve Yerinden Edilmişlik

Yerinden edilmiş kişiler, silahlı çatışmanın etkilerini, şiddet durumlarını, insan hakları ihlallerini, doğal veya insan kaynaklı felaketlerin etkilerini önlemek için evlerinden ya da alışılmış ikamet yerlerinden kaçmak ya da terk etmek zorunda kalan ve devletin tanınmış uluslararası sınırlarını geçmeyen kişi veya gruplardır. (8: Yerlerinden Edilmiş İnsanların Korunması Rehberi. Dünya Konsorsiyumu Koruma Çalışma Grubu. 2010). BMMYK'nın Yerinden Olma İzleme Merkezine göre, silahlı çatışma, yaygın şiddet veya insan hakları ihlalleri nedeniyle 2018'in sonuna kadar 41,3 milyon kişi yerinden edildi. UNHCR Yerinden Edilme İzleme Merkezi'ne göre, silahlı çatışma , yaygın şiddet veya insan hakları ihlalleri nedeniyle 2018 sonunda 41,3 milyon insan, ülke içinde yerinden edilmiştir. <https://www.unhcr.org>

Yerinden Edilmişlik istatistikleri 2018 yılında Birleşmiş Milletler yaptığı açıklamada, Sudan'daki yerinden edilmiş kişilerin sayısının bu yıl geçen yıla göre 10.000'den

24.000'e çıktığını söylemiştir. Birleşmiş Milletler Sudan'daki İnsani İşler Ofisi (OCHA) yaptığı açıklamada, 2018'de yerinden edilmiş kişilerin sayısının 2017'de 10.000 ve 2016'da 152.000'e kıyasla 24.000'de olduğunu belirtmiş. <https://www.aa.com.tr/ar/>

2015'ten beri Darfur'da (Batı) menşee alanlarına 386.000 yerinden edilmiş dönen insanın insani yardıma ihtiyacı olduğunu sözlerine eklemiştir. Sudan'daki insani yardıma muhtaç toplamı 1,2 milyon mülteci dahil yaklaşık 5,5 milyon insan olduğunu da sözlerine eklemiştir. Birleşmiş Milletler'e göre, Darfur, 2003'ten hükümet güçleri ve isyancı hareketler arasındaki , yaklaşık 300 bin kişinin hayatı tehlike atan ve yaklaşık 2,5 milyon insanın yerini alan silahlı çatışma geçirmektedir . Aynı zamanda Birleşmiş Milletler'e göre Güney Sudan sınırındaki Güney Kordofan ve Mavi Nil (Güneydoğu) eyaletlerinde hükümet güçleri ve isyancı hareketler arasındaki yaklaşık 1,2 milyon kişiyi zarar veren savaş devam etmektedir.

Kadınlar ve çocuklar, Özellikle deplasman ve dönüş sonrası sırasında fiziksel şiddete maruz kalma kolaylığı ve Sağlık ve üreme sağlığı hizmetleri büyük ihtiyaç duymaları nedeniyle özel dikkat ve korumaya ihtiyaç duymaktadır. Ayrıca, kadınlar ve çocuklar Sömürünün bir sonucu olarak veya erkekleri destekleyen politikaların bir sonucu olarak mülkiyet haklarının kaybolmasına karşı kolayca savunmasız gruplardır.

Kadın hakları için kadın aktivistleri, deplasman ve savaş alanlarındaki kadınların durumu düşünülemez derecede kötü olduğunu görmektedir. Sudanlı Kadınlar İttifakındaki Baas Arap Sosyalist Partisinin temsilcisi Amani İdris, deplasman ve iltica alanlarındaki kadınların yüksek bir bedel ödediğini söylemektedir. Ve umutlarının en düşük seviyeye indirildiğini ve Kadınlar çalışma, eşitlik, eğitim ve sağlık bakım haklarını kaybettikten sonra sadece hayatla ilgileniyor yani hayatını korumaktadır . Kadınların deplasman , iltica ve çatışma yerlerinde korunmasını sağlayan kanun gücü yoktur. Eğitimden ayrılma yaklaşık 95 % dır. Kız öğrencilerin oranı 30 % 'u geçmez . Çatışma ve deplasman bölgelerindeki çoğunluk kadındır. Aileler için ilk ekmek kazananlardır . Aşırı zor işçilik yapmaktadır. <https://www.altareeq.info/ar> .

4.Araştırma Yöntemi

2010 yılında Hartum Üniversitesinde lisan derecesi tamamlamak için tezi mikro kredi üzerinde olmuştur. Hartum Devleti'nde mikrofinans alan kadınların ailelerinde toplumsal değişim üzerine bir saha çalışması yapılmıştır. Mikro kredi iki taraf tarafından sağlanılmıştı, birincisi resmi bir kurum (belediye) ve ikincisi bir sivil toplum örgütü idi. En önemli sonuçlardan biri, sivil toplum kuruluşundan finansmanı düşük olmasına rağmen daha etkili ve düzenli olmuştur. Belediyenin finansmanı düzensiz ve ailelerin yaşamları üzerinde gerçek bir etkisi olmamıştır. Bu nedenle, kadın yoksulluğu konusunda resmi finanslara ve resmi hükümet müdahalelerine ilgi artmıştır.

Bu çalışma ile ilgili olarak, Sudan'daki resmi makamlarla çalışma izni almak için bir girişimde bulunuldu, ancak görüşmeyi onaylamak için Sudan'daki yetkili makamlardan resmi izin istediler çünkü çalışma bir Sudan üniversitesi değil, yabancı bir üniversiteye aittir. Kişisel olarak, Hartum Üniversitesi'nde Sosyoloji ve Antropoloji Bölümün başkanı ile irtibata geçilmişti, ve Hartum Üniversitesi adı ile izin mektupları çıkartarak yardım sağlamayı kabul etmişti. Selçuklu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dekanı'ndan Hartum Üniversitesinde Sosyoloji ve Antropoloji Bölümüne bir mektup götürülmüştü. Alan röportajları Hartum Üniversitesi Sosyoloji Yüksek Lisans öğrencisi adı ile saha çalışma izni çıkartıldı.İzin alındıktan sonra Hartum'daki güvenlik durumu dengesizdi ve görüşmeler Mayıs ayına kadar ertelenmişti. Görüşmeler yaklaşık 3 hafta sürdü. Bu dönemde, internet Sudan'dan kesildi ondn dolayı görüşmelerin ses kayıtları göndermesi biraz zor olmuştur.

Toplam 12 görüşme gerçekleştirdi. Yoksulluk, okuryazarlık ve yerinden edilmişlik konusunda uzman yetkili kişilerle yapılmıştı. Görüşmelerin çoğu görüşmecilerinden izin alarak ses kaydı alınmıştı. iki görüşmecileri ses kaydı almak için izin vermedi, ve bir görüşme telefonla gerçekleştirdi.

Ortalama görüşme süresi 20 - 40 dakika arasındaydı. Görüşmeler, görüşülen kişiyi, adını ve kurumdaki konumunu tanıyarak başlamıştı.

Çalışmanın birkaç sayıtlar üzerinde durmuştu: Yoksulluk sınırının altındaki kadınların sayısı belirlenmesini mevcuttur. Düşük gelir sahibi kadınlara destekleyici programlar ve planlar vardır. Okuma yazma bilmeyen kadınların sayısı hakkında net istatistikler vardır. Yerinden edilmiş kadınların durumunu iyileştirmek için devlet tarafından kısa ve uzun programlar ve tedaviler vardır. Yoksullukla mücadelede cinsiyet üzerine dayalı politika bulunmamaktadır. Sokaklardaki çalışan kadınlara koruma yasaları vardır.

Çalışmanın sınırları: Çalışma Sudan, Hartum Şehrinde, Myıs ve Haziran arasında 2019' yılında gerçekleştirmişti.

Çalışmanın birincil bilgi kaynakları görüşmeler: Yoksulluk ve kadın ile ilgilenen resmi makamlar ve birimler ile görüşülmüşü; Sosyal İşler Bakanlığı, Fedral Sosyal Güvenlik ve Kalkınma Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı, Eğitim Bakanlığı, Maliyet Bakanlığı, İnsani Yardım Komiserliği, Tasarruf ve Sosyal Gelişim Bankası, Kadın ve Aile Müdürlüğün genel Müdürü, Aile Bankası (AL Usra Bank) ve Sudan Merkez Bankası. İkincil bilgi kaynakları, Kitaplar, bazı resmi M-makamlar verilen evraklar ve internettir.

5. ARAŞTIRMA BULGULARI

5.1. Yoksulluk Belirlenen Standartları

Görüşmelerin başında genel ve resmi bilgiler üzerinde biraz odaklanmıştır. Bunun amacı, resmi bir makamdaki çalışan büyük bir görevli üzerindeki çalıştığı önemli konular hakkında bilimsel bilgileri nasıl olduğunu öğrenmek istenmiştir. Toplumsal bir sorun karşına mücadele yaparken hangi tanımlar kullanılır ya da hangi ölçümler kullanılır hakkında aydınlatma almak gerektir. Alaveten burada önemli bir nokta var resmi makamların arasında iş birliği ya da ortak çalışmalar olduğundan öğrenilebilir. Gelen ifadeler çok çeşitli ve arasında güçlü bağlantılar olmayınca o zaman bu sorun karşına gerçekleştiren hareketler teki hareketlerdir. Tekli hareketlerden gelen yararlar büyük olamaz çünkü toplumsal sorunları ayrı ayrı bulunmazdır, ve toplumsal bir sorun kaldırması veya azaltılması için bir kaç düzeyde çalışmak gerekli olabilmektedir.

Yoksulluk olgusuna yakından inceleyince akla gelen ilk sorulardan; yoksulluk olgusu nasıl tanıyabilir? yoksulluk durumu nasıl anlaşılabilir? ve ye yoksulluk koşulları neler olabilir? Böyle sorulardan çıkan standartlar ve belirlenen gösteregeleri çeitli olduğu rağmen tüm toplumlar üzerinde geçerli olmayabilir.

“İnsani temel ihtiyaclarının sepeti diye bir ölçüm var. Bu ölçümde insan temel ihtiyacları hesaplanır. İnsani temel ihtiyaclarının sepeti içindeki yemek, içecek, giyim, konaklama, gibi ihtiyaclar vardır. Bu ihtiyaclar hesaplanıp parasal değerine çevirilir. 2009 yılında yapılan ankete göre insani ihtiyaclarının temel sepetinin aylık parasal değeri kişi başı 114 SDG'dir. Bu standart kişinin günlük ihtiyaç duyduğu kalorileri artı diğer ihtiyaclarından hesaplanır”. (C.4)

2009 yılında Sudan'da 1 dolar = 2 SDG idi. Küçük hesaplama yaparsak demekki görüşmedeki bahs edilen insani temel ihtiyaclarının sepetinin aylık değeri =57dolar'dır. Ama şimdilik durumu aşırı derece değiştirildi. Ekonomik bozukluk ve

politik karışıklık dolayından, 2019 yılının başından şimdiye kadar enflasyon oranı çok yükselmişti ve bunu karşına iyi üretim ve maaşlar olmadığı için yoksulluk daha genişleşmişti. Bu durumdan dolayı yoksulluk sınırının dışındaki bulunan insanların büyük kısmı yoksulluk sınırı altında yer almışlardı. 2019'de Sudan Merkez Bankasında 1dollar =45SDG. Ancak gerçekte merkez bankasında ve diğer bankalarda dolar bulunmadığı için karaborsada gizli olarak dolar satılmaktadır. Karaborsadaki fiyat ortalaması 1dollar = 60 - 70 SDG'dir.

Gördüğümüz gibi 10 yıl içinde para politikaları çok değişti, ama bunu karşına yeni veriler bulunmazdır. Böyle durumlardan yoksullukla mücadele politika ve planlar başlamadan önce olumsuz bir şekilde etkilenecektir. Para politikalarındaki bu değişim, Wallerstein'in dünya sistemleri analizinde gördüğü gibi, kapitalist dünya ekonomisine ve modern dünya sistemine bağlı bir şekildedir. Bu ekonomide, Wallerstein tarafından tanımlanan zayıf devletler, güçlü devletlerin kontrolü altındadır. Bu güçlü devletler, zayıf devletlerin ekonomisini korumak için önleyici tedbirler almaya karşı çıkabilirler. Diğer tarafta, devletin parasal politikalarındaki karışıklığı devletin genel bürokrasisine de bağlanabilir. Weber, rasyonel eylemin, istenen hedeflere ulaşmak için dikkatlice hesaplanan bir eylem olduğunu savunuyor. Bu eylem, belirli bir bürokrasideki bürokrasinin derecesini ölçmektedir. Devletin para politikaları on yıl içinde azaldığında, bu ülkedeki rasyonel eyleminde önemli bir dengesizlik olduğunu göstermektedir, çünkü sonuçlar olumsuzdur ve istenen hedeflere ulaşılmasını sağlanmamaktadır.

Diğer bir bakış ile çok boyutlu yoksulluk hakkında bahs edilmişti. Bu ölçükte eğitim, sağlık ve yaşam standardı beraber üçüsü incelenmesi yapılır. Ölçüğün içinde 12 gösteregeler konulara göre bölünmüştü.

“Yoksulluk ölçümleri çoktur, ancak 2014 yılında yapılan son ankete göre en son yapılan yoksulluk ölçüsü çok boyutlu yoksulluktur. Bu ölçük üç boyut ve 10 gösteregeden oluşmaktadır. Bu üç boyutlar yaşam

standartları, eğitim ve sağlıktır. Yaşam standartları boyutunda altı göstergeleri bulunmaktadır. Eğitim boyutunda 2 tane göstergeleri var ve Sağlık boyutunda da aynı". (C.2).

Dünya Bankasına göre belirlenen yoksulluk sınırı bazı resmi makamlar tarafından kullanılır. 1 dolardan daha az gelir sahibi kişi, yoksul bir kişi olarak tarif edilir. Bazen 2 dolardan daha az söylenirdi. Bazen yoksulluk eksiklikler incelemesinde anlaşılabilir. Örnek, bir aile için günlük hayatında gereken şeyler listesi belirlenip ve inceleme yapılır. Bu şeyler mevcut değilse, aile yoksul bir aile olduğunu kabul edilir.

Bir sorun çözmek veya bir kısıtlılığı gidermek için önce sorunun ne olduğu hakkında tam ve doğru bilgi edinmektedir. Ayrıca tam ve etkili bir şekilde ele alınabilmesi için bu sorunun varlığını belirten gerçek bir test ya da gösterge olmaktadır. Son olarak yoksulluk belirlenen standartları hakkında gelen çeşitli ifadeler resmi makamların arasında uyum ve ya iş birliği olmadığını gösterilir. Merton, bürokrasiyi düzenleyen ilke, kurallar ve disiplinlerin, belirli yetki ve faaliyetlerin belirlenmesinde önemli ve etkili olduğunu, ancak bunun nihayetinde kilit hedeflerden ayrılmaya ve uzun vadede uyum kaybetme yolu açabileceğini savunuyor. Belliki bu resmi makamlar aynı başlangıç noktasında değildirler. Resmi makamların büyük fonksiyonu toplumun refahidir. Halklardan ilk sorumlululardır. Çünkü toplumdaki insanlara iyi yaşam fırsatı bulmak için tüm gereken hizmetler devlet onlara sağlanmaktadır. Ondan dolayı düzgün ve bilimsel uyumlu bilgiler sahip olmaktadır.

5.2 Sudan'daki Yoksul Kadın

5.2.1 Yoksul Kadın Tanımı

Görüşmecilerin çoğu, yoksul kişi ve yoksul kadın için aynı tanımı veriyorlar. Onlar için yoksul kişi ve yoksul kadın aralarında hiçbir fark yoktur. Alaveten, Yoksul kadınların - kişinin- tanımıyla ilgili olarak, kararlaştırılmış tek bir resmi tanım bulunmamıştır. Tüm bulunan tanımları, kadınların yoksul veya yoksul olmayan olarak tanımlanlar bir dizi özelliklerdir. Bu özellikler mevcut olduğunda bir kadın yoksul

kadın olarak sınıflandırılabilir. Tam tersi belirlenen özellikler yokluğunda kadın yoksul bir kadın olarak sınıflandırılmazdır. Ayrıca, yoksul kadınların bazı özel tanımlar, dul veya hane reisleri gibi sosyal statüler üzerinde dayandırılmıştır. Yoksul kadınlara yönelik tanımların bulunmaması, patriyarkanın kamu sektörü üzerindeki güçlü kontrolünü göstermektedir. Genel olarak Sudan toplumu aşırı patriyarkal toplumdur. Bu yüzden kadınların sorunları yeterince dikkat çekmiyor, Walby tarafından tartışıldığı gibi kadınlar için yeterince politik temsil bulunmaması kamusal bir patriyarkanın gösterebilir. Ayrıca devletin genel bürokratik sistemi üzerindeki ataerkil düşüncenin hâkimiyetini gösterir ve bunu aynı zamanda bürokratik sistemin çalışmasında tutarsızlıklara yol açmaktadır.

Bazı görüşümcülerin bakış açısına göre, kadın veya erkek olmak üzere, yeterli yiyeceği bulunmayan ve ya günü için yiyecek almak için parasını bulunmayan bir kişi, yoksul bir kişidir. Olanlar için, yiyecek eksikliği kişinin yoksul olduğunu bir göstergedir. Diğerleri, yoksul kişi yiyecek yetersizliği de dahil olmak üzere çeşitli eksiklik göstergeleri aracılığıyla tanıtmaktadır. Öte yanda bazılarının göre, gıda yetersizliği, bu kişinin yoksul olup olmadığını belirleyen tek kriter olarak kabul edilmişlerdir.

“Yoksul insan günün yemeğinin bedeli sahip olmayan insandır. Dünya Bankasına göre yoksul insan günlük 2 Dolar altında yaşayan insandır. O yüzden bize göre yoksul insan kendi gerekli ihtiyaçlarına (yemek, içmek) temin edemeyen insandır” (C.3).

“Yoksul kişinin durumunu yemek, konaklama ve hizmetlerin varlığından belirlenir.”(C.1).

Gıda, insanın yaşamı devamlılığını koruyan bir unsurdur. Yemek bireyin sağlığı ve insanın hayattaki görevlerini tam olarak yerine getirebilmesi için temel enerji kaynağıdır ve en önemli insan ihtiyaçlarından biridir. Yiyecek kuşkusuz yoksulluğun önemli bir göstergesidir. Yiyecek yokluğunda, yaşam hakkı tehlikededir. Ama bazı

geleneksel toplumlarda Sudan'daki bazı sosyal normlar nedeniyle kadınların tam sağlam yemek hakkı yoktur. Örneğin, Sudan'da bazı kırsal bölgelerinde erkekler kadınlardan önce yemek yeme hakkı vardır. Erkekler yemek yedikten sonra kadınlar ve çocuklara yemeği verilir. Bu durumda yiyeceklerin bulunmasına rağmen yeterince yemek yemeyince kadınlar bulunurdu. Bu yüzden yoksul kadınların tanımı sadece gıda eksikliği açısından bazı eksikliklere neden oluyor. Ondan dolayı yoksul kadın tanımı toplumun karakterleri dikkate alarak daha avantajlı olabilmektedir.

Bazılarına göre konut eksikliği, yoksul kadınların tanımlarken önemli bir özelliktir. Yaşayacak yeri olmayan kadının yoksul bir kadın olduğu düşünülüyordu. Sadece bu değil, bazıları ise yaşayacak yeri olmayan kadın, ya da kendi toprağı ve kendi evi sahip olmayan kadın, yoksul bir kadın olduğunu düşünüyordu.

“Yoksul kadın konut, ev ve ya toprak sahip olmayan bir kadındır”(C.8).

Kamu hizmetlerinin eksikliği de yoksulluğun bir göstergesidir. Başka bir deyişle, yoksul kadınların eğitim, sağlık, su, elektrik ve ulaşım gibi temel kamu hizmetlerine erişimi yoktur. Bu nedenle, bu hizmetlerin bulunmadığı yerlerdeki yaşayan kadın yoksul bir kadın olarak kabul edilmektedir.

Bu açıdan bakıldığında, eğer kadın bir ikamet yeri sahipse veya yaşayacağı bir yer sahipse, en azından temel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için bir gelir getiren ekonomik küçük bir faaliyet oluşturabilir. Bir kadının kendi ikamet yeri olduğu zaman kendisi bir karar verici olacaktır. ikincisi, gayri resmi ekonomik faaliyetler veya sokak satıcıların üzerinde uygulanan ücretler ve harçların nedeniyle oluşabilecek taciz ve yasal hesap verebilirlikten kendisi koruyabilmektedir.

Dul kadın ya da hane reisi kadın bazıları tarafından yoksul kadınlar için bir tanım modeli olarak kabul edildiler. Bu bakışın sahipleri, yalnız evde harcama yapmaktan sorumlu olan boşanmış, dul veya bekar kadın olsun yoksul bir kadın olduğunu düşünüyorlar. Bu düşünceye göre, yoksul kadınlar, çoğunluğu dul ve hane reisi

kadınlardır. Ancak bütün yoksul kadınların dul veya hane reisi olduğunu düşünmesinde haksızlık yaratır, çünkü kesinlikle yoksul olmayan dul veya hanereisi kadınlar mevcuttur.

Bazıları yoksul kadın gerekli insani ihtiyaçlara sahip olmadığını düşünür. Yoksul kadınların temel insani ihtiyaçları olmayan kadınlar olduğuna inanıyorlar. Bu ihtiyaçların neler olduğu ayrıntılı bilgi verilmemiştir.

“Yoksul kadın İnsani gereken temel ihtiyaçları sahip olmayan bir kadındır” (C.12).

Görüşmecilerin bir grubu yoksul kadın gelir açısından tanımlamışlar. Yoksul kadın geliri olmayabilir ya da geliri düşüktür diye tanımlanmış. Onlar, ihtiyaçlar ve gelir birbirine bağladılar. Yoksul kadının geliri ihtiyaçları karşılamadığını ve ya yoksul kadının geliri ihtiyaçlarından düşük olduğunu düşünüyorlardı. Gelir kadının kendi gelirini olabilir eşinin geliri de olabilir. Bazıları da yoksul kadın günlük geliri Dünya Bankası belirlediği gibi 1,5 dolardan daha düşük belirtmişler.

“yoksul kadın kendi geliri ya da eşinin geliri ihtiyaçları karşılamazdır” (C.5).”

“yoksul kadın gelir sahip olmayan bir kadın ya da düşük gelir sahip bir kadındır” (C.11).

Gelire dayalı yoksul kadının tanım bazı eksiklikler içerebilir, çünkü yoksulluk birbirine bağlı ve karmaşık bir olgudur ve bir topluluktan başka topluma biraz değişiklik gösterebilmektedir. Mesela, Sudan’da kentsel alanlardaki sakinleri çoğu kırsal alanlarından geliyorlar, ve onların orijinal memleketler ile bağlantıları devam ediyor. Bu kentsel alanlardaki halklara, kırsal alanlardan her hasat mevsimi bittiğinde tarımsal ürünler gönderilir. Buğday, mısır, yer fıstığı, susam ve hatta sebzeler yakın tarım bölgelerden gönderilir. Kırsaldan gelen malzemeler, hanelerin bütçeleri bazen aylar kadar desteklenmektedir.

Sudan'daki evler içinde bile tarım işleri yapılır, çünkü evler genelde mustakil evlerdir, topraklar verimli ve iklim yıl boyunca tarıma elverişlidir. Pek çok evlerde çoğu sebze ve meyve türlerinden ihtiyacı karşılaşabilir. Ancak yerlerinden edilmiş insanlar ve şehirlerin sınırlarındaki sakinlerin bulunduğu yerlerde hizmet yetersizliğinden dolayı evlerinde tarım yapamıyorlar. Ailenin, günlük gıdası var olabilir ancak günlük bir geliri olmadığını de bir gerçektir. Burada Sudan'daki yoksulluk ölçmesinde bir dengesizlik gösterbilir. Bunu, Sudan'daki yoksulluğu ölçme sorunlarından birisidir.

Yoksul kadın tanımındaki bu dengesizliği, kadınların arasındaki yoksulluğu azaltmak için bürokratik sistemdeki çalışanların asıl amaca ulaşmak için daha kapsamlı ve derin bir yoksul kadın tanımı elde etmek için gereken raasyonel eylemi oluşturamadığı, ve doğru bilimsel yöntemleri seçmediklerini göstermektedir.

5.2.2 Yoksul kadınların istatistikleri

Yoksul kadınlar hakkında daha odaklanınca, istatistikleri üzerinde bahs edilmişti. Fakat daha belirli veya odaklanan bilgiler yoktur. Gerçek istatistikler hiç bulunmamıştı. Hem Sudan'daki yoksul kadınların sayısı hem de sadece Hartum bölgesinde belli istatistikler bulunmazdı. Tüm resmi makamlar aynı sorun yaşanmaktadır. Görüşülen tüm kurumlarda resmi istatistiklerin bulunmaması, öncelikle devlet bürokrasisinin işlevsizliğinden kaynaklanmaktadır. Merton buna işlevsel bozukluk (dysfunction) adlandırır. Çünkü belirli bir fonksiyondan uyumun üretilmesini sonuç olarak beklenilirdir. Bürokratik sistemin amacının genel olarak sosyal yapıdaki uyumu sağlamak olduğu söylenebilir. Resmi istatistiklerden beklenen sonuçlar gözlenebilir ve uyarılama sağlanmıştır. Bu nedenle, devletin bürokratik sistemi, işin performansı katkısında bulunan resmi istatistikler sağlamadığında, sonuç uyumu azaltayıp sonuçlar (dysfunction) olacaktır.

“Yoksul kadınların sayısı bende yokmuş yani bilmiyorm, lakin Hartumdaki yoksul kadınların sayısı diğer devletlerdekinden daha büyüktür. Bu istatistikler

vardır istatistik bölümünden istenmektedir. Genelde istatistikler İstatistik merkezi ile gerçekleştirilmektedir” C.3

2011 yılında Güney Sudan ayrıldı ve güney sudanlı halklar çoğu yeni vatanına taşınmışlardı, ama bunu rağmen Sudan'daki istatistikler bugüne kadar yenilenmemişti. Genelde gelişim planlar yapmak için en önemli unsur gerçek istatistiklerdir. Çünkü ona göre maliyet belirlenecek ve plan uygulanacak. Bu yüzden gerçek istatistiklerin eksikliği gelişim planların öldürücüsü.

Yoksulluk istatistiklerine ilişkin bulgular, 2018'de Hartum eyaletinde yoksul hanelerin nüfus sayımıdır.

“Yoksul kadınların sayısı belirlenemem çünkü hane olarak çalışmaktayız. 2018 yılında Hartum devletinde yoksul haneler sayısı yaklaşık 850,000 hanedir. Zaten sayımlar ve anketler çok masraflıdır.”.C.8.

Tabii nüfus sayımı veya anketler genelde çok masraflı oluyormuş alaveten belli bir süre içinde yaptırılırdır. Ama Sudan bölünmesi büyük bir tarihsal olaydı, ülkenin yaşadığı her günün olay değildir. Tememen yepyeni bir ülke kurulmuştu ve Ulusal İstatistik Merkezi gereken istatistikler hazılamadığı için tüm resmi makamlar bir gerçek istatistik sorunu altındadır. Genel de İstatistik Merkezi istatistikler ortaklarla gerçekleştirmektedir.

“Ulusal İstatistik Merkezi (CBS : Central Bureau of Statistics) bu istatistikleri yapan kurumudur. Bazı kurumlar bazen Merkezi İstatistik Kurumu ile istatistiksel çalışmalar yürütmektedir. Ancak, İstatistik Merkezi devletin istatistiklerinin resmi kurumu olduğu için, devletin tüm istatistiklerden sorumlusudur”. C.2

Fakat sorunun kökenlerine bakarsak o zaman daha yüksek düzeydeki kurumlarla büyük bağlantıyı görebiliriz. Eski EL-Beşir rejim sistemi herşey üzerinde kontrol alıyorlardı. Genelde tün bakanlar ve büyük resmi kuruluşlar Ulusal Konferans politikai partisinin

üyelerini tarafından yönetilirdi. Sudan ülkesi 30 yıldır kamu sektöründeki bulunan yaklaşık tüm büyük görevlileri hepsi Ulusal Kongre partisindedir.

Yoksulların saymak için yapılan anketler bile hane olarak üzerinde gerçekleştirilir, ama kadınlar için anketler veya ülkede resmi olarak yoksul kadınlar için veriler yoktur. Modern ataerkil sistem nedeniyle, kadınların sorunları, resmi makamların izolasyonu, marjinalleşmesi ve dikkat eksikliği ile karşı karşıya durmaktadır. Kamu sektöründe patriarhın baskınlığı sadece bu sektördeki bulunan kadınlar üzerinde değildir, genel olarak tüm kadınlar da kamusal patriyarka sisteminden etkilenmektedir. Bu, Wallerstein'in sermayin devri hakkında konuştuğu yağmalamaya çok benzettir. Sudan'daki resmi sektörden yağan paraları ülkenin dışındaki banka hesaplarında aktarılmaktadır. Örneğin, sosyal istatistikler veya anketler için kullanılması gereken paralar, kıdemli devlet memurları tarafından yağmalandı ve siyasi olarak daha güçlü ülkelere aktarılmıştı. Böylece Devlet, dünya ve kapitalist ekonomideki üretim sistemi ciddi şekilde hasar görmüştü.

5.3 Kadın ve Okuryazarlık

Gelir düşüklüğü ve düşük eğitim düzeyi arasındaki ilişki önemlidir ve bunun karşısında sadece resmi devlet kurumları bu olguyu ele almak için iyi çalışabilme imkanı sahiptir. Çünkü bu kurumlar okuma yazma bilmemesi konusundaki istatistik ve verilere sahiptir ve ayrıca okuma yazma bilmeyen kadınlara ulaşmak için var olan yerel ve bölgesel hedefleri sahiptir. Kadınlar arasında yoksulluğun giderilmesi ve azaltılmasında, okuma yazma bilmemesi düşük eğitim seviyesi sorununa değinmek gerekmektedir.

Görüşmelerde; okuma yazma bilmemesi soruları, okuryazarlık politikaları, program uygulamaları hakkında soruların cevaplarını bulunmamıştı. Görüşmecilerin çoğu okuryazarlıkla ilgili her şeyin yalnızca Eğitim Bakanlığında olduğunu kabul etmişlerdir. Bazılar, kredi vermek için genel bilgi toplamasında eğitim seviyesi sorusu soruyorlar. Üstelik, bazıları okuma yazma bilmeme sorularından karşısında şaşırılmıştı,

çünkü onlara göre bu problem sadece Eğitim Bakanlığı ile ilgilendir. Diğer bir görüşmeciler tipkilerinden, yoksulluk ve okuma yazma bilmeme çalışma alanları arasında bir ilişki bulunmaz inanmaktadır.

“Okuryazarlık merkezlerin kurulması Eğitim Bakanlığı gerçekleştirir, ve takip etmek için bakanlık tarafından takip ve değerlendirme komitesi vardır” (C.2).

“Okuryazarlık konusu bize ait bir konu değildir. Sadece anketlerde eğitim seviyesinin sorusu vardır. Yani yoksul kişi okuma yazma bilmeyen bir kişi mi? okuma yazma bilirse da kaçınıcı sınıfa kadar eğitim görmüş? Ya da kuran kursunda öğrenmiş mi?Yani böyle bilgiler bizde bulunmaktadır” (C.3).

Bürokrasinin temeli olan rasyonel eyleme bakmadan önce, rasyonel eylemi kimin yapması gerektiğine bakmasında avantaj vardır. Weber, bürokratik işlevleri yapan insanların belirli nitelik ve koşullara göre seçilmesi ve eğitim seviyesinin yüksek olması gerektiğine inanıyor. Ancak, yoksulluk ve okuma yazma bilmeme arasında bir ilişki olduğunu görmeyen yüksek bir görevli, bulunduğunu konuma nasıl girebildiğine sorusu ortaya çıkmaktadır. Bu görevliler böyle konumlara niteliklere ve koşullara göre mı atanmıştı veya bu ülkede kamu sektöründe çalışmak için başka kriterler olup olmadığını aklına bir soru gelmektedir. Kurtarma Hükümeti (30 yılda Beşir hükümetinin için kullanılan resmi addır) 1989'da bir askeri darbede iktidara geldiğinden beri, yeni bir politika kurumuştur, politikanın adı (Güçlendirme Politikası). Bu politikanın dolayından, iktidar grubuna ait olmayan büyük pozisyonlardaki görevliler işlerinden çıkartılmıştı, ve iktidar partisine ait başkalarını görevlendirmişti. Ancak kurtarma hükümetinin son yıllarında, küçük işler bile kamu sektöründe çalışmak için iktidar partisine veya iktidar aileye ya da iktidar kabilesiye üyeliğine ihtiyaç duyuyordu. Dolayısıyla, bürokratik sistemde çalışmanın temel şartının, eğitimin ve niteliklerin, Sudan'da 30 yıldır kamu sektöründe bulunmadığı anlaşılabilir.

Görüşmecilerin çoğu doğrudan veya dolaylı olarak yoksulluk ile çalışan resmi makamlardır. Bazıları ise özellikle kadınlarla direkt çalışmaktadır. Bu kurumların bir kısmı federal düzeyde yoksulluk karşılayan politikalar ve planları üzerinde çalışırlar, bazıları ise uygulama düzeyinde çalışmaktadır. Bununla birlikte, federal ve uygulama düzeylerde, kadınların okuryazarlık merkezleri ve okuryazarlık tedavileri hakkında herhangi bir resmi çıkar veya yeterli bilgi bulamamaktadır.

Genelde okuryazarlığına verilen ilgiyi resmi kurumlardan “Eğitim bakanlığı ve Ulusal Hizmet Kurumu ” bir de bazı sivil toplum dernekleri okuryazarlık ile ilgilenmektedir. Tüm eyaletlerdeki kadınların gelişimi için merkezleri vardır. Bu merkezler mahallelerde bulunmaktadır, ve içinde yoksul kadınların gelirleri artırmak için yardımcı çeşitli faaliyetler öğretilir. kadınlara verilen el sanatları eğitimi aracılığıyla ekonomik ve sosyal olarak kadının gelişimi yükseltmesi amaçlanır. Ayrıca, okuryazarlık merkezlerinde kadınların kaydı genellikle erkeklerden daha yüksektir, ve kadınlar erkeklerden daha ciddi ve öğrenmeye isteklidir. Ama bunu rağmen gelişim merkezlerinden yararlanan kadınların sayısı da çok büyük değildir.

“Okuma yazma bilmeyen kadınların sayısı bizde yok. Fakat mahallelerde kadın gelişme merkezleri vardır, bu merkezlerde çok faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Hem okuryazarlık desleri hem de bazı el işleri eğitimi verilir para kazanmak amacıyla. Genelde yıllık yaklaşık 17,000 – 18,000 kadın programlarımızdan faydalanır okuryazarlık da dahidir”(C.6)

“Bizim işimiz yoksullukla büyük bağlantısı vardır. Okuryazarlık merkezlerinde gelir getirici projeler sağlanır. Yani bir kadın okuryazarlık merkezine gelince hem okuma yazma öğrenebilir hem de beceriler ve el işleri öğrenebilir. Bu şekilde kadın merkezden gidince bir iş yapabilme imkânı ile gidebilir.” (C.12).

Bazı devlet kurumlarında okuma yazma bilmeyen kadınlar için okuryazarlık sınıfları vardır. Bu kadınlar dersler alabilmesi için günlük belirli bir saat belirlenmiştir. Bu saatte, okuma yazma bilmeyen temizleyici, işçiler ve mutfak çalışan kadınları tümü günlük zorunda bir ders alırlar. Eğitim süresinin sonunda bu kadınlara sertifikalar verilir.

“Çalıştığım bakanlıkta kadınlara okuryazarlık sınıfı vardır. Okuryazarlık sınıfı ders verme saati genelde öğlede oluyormuş, saat (12:00 – 13:00) arasındadır. Bakanlık kurallarında bu saatte bu kadınlar derslerde oluyorlar. Onlara üç tane ders verilir, verilen dersler :Arapça Dili, Matematik ve İslami Eğitim). Eğitimin bittirenlerine sertifikalar verilir” (C.8)

Ayrıca, yerinden edilmiş kamplarında kadınların gelişimi, okuryazarlığı ve eğitim merkezleri vardır. Ancak, merkezler hükümete bağlı değil, yerinden edilmiş kamplarındaki çalışan yabancı yeya sivil organizasyonlar tarafından yönetiliyor. Sudan'daki çok sayı yerinden edilmiş insan olduğunu rağmen - yaklaşık yüz binlerce yerinden edilmiş kişi vardır - ama neredeyse onlara tüm gereken hizmetler yabancı organizasyonlar tarafından verilmektedir.

“Yerinden edilmiş kadınlar eğitimi için bazı yabancı organizasyonlarla çalışırız. Eğitim bakanlığı tarafından ders kitapları verilir, öbür yanda yabancı organizasyonlar okuryazarlık merkezleri hazırlayıp ve yerinden edilmiş kişiler arasından bazı öğretmenler seçildikten sonra eğitimi başlar. Aynı şey normal okullar için yapılır. Eğitim sürecinde bu kadınlar da rehabilitasyon süreci yaşayacaklar” (C.12).

Yerinden edilmiş kadınlar arasındaki okuma yazma bilmeme sorununu ortadan kaldırmak açısından, devlet kurumlarının rolü başka biçimle geliştirdiğinde büyük yarar olabilmektedir. Resmi kurumlar ilgisi ve işlevleri tamamen uzaklaştı, ve bu görevlerin yerine getirebilmek için yabancı ve sivil organizasyonlara bırakmıştı. Bu yerinden edilmiş kişi ülkede bir vatandaşdır ve zorunlu bir sebep nedeniyle kendi

memleketini terk etmiş hayatını ve çocuklarını kurtarmak için başka bir yerde yerleşmişti. Yerinden edilmiş kişilerin özellikle kadınlar eğitimi devletin merkez çalışmalarındadır.

Merton tarafından sunulan bürokratik modeldeinde kurumun olumsuz eğitimi açıkladı. Örgütün üyelerinin önceki deneyimlerden öğrendikleri tepkiler ve çözümleri yaydıklarını vurguladı. Farklılıklara bakmadan bu tepkiler benzer durumlarla baş etmenin yolu haline geldi. Böylece, bu kör uygulamanın sonuçları beklenmez ve istenmez ve bu durum disfonksiyona yol açar. Yetkililerin yerlerinden edilmiş kadınlar arasında okuma yazma bilmeme sorununu ele alm süreci geçmişten öğrenilmiş ve faydalı olmuş deneyimlerden olabilir, ancak bu deneyimler şimdilik zamanı için uygun olmayabilir. Sudan, uzun süredir yerinden edilmiş krizinden acı çekti ve o zaman yerinden edilmiş kişilerin eğitimini örgütlere bırakmak yararlı olabilirdi. Çünkü geçmişte yeterli sayıda öğretmen yoktu ve devlet kaynakları da yetersizdi. Ancak şimdi durum değişti, öğretmenlerin sayısı artıyor ve ekonomik kaynaklar mevcuttur, bu yüzden yerinden edilmiş insanlar için eğitim devlet denetiminde daha iyi olacaktır.

Okuryazarlık programlarının acısında, 1990 yılından beri devam eden kırsal alanlardaki kadınlar arasında okuma yazma bilmemesiyle mücadele için tasarlanmış olan programlar (AYNA) programıdır.

“Bizde (MIRAA) (Ayna) diye bir programımız vardır. Bu program sadece kadınlar hedeflenir. Bu program 1990 yılından itibaren başladı. Program Kuzey KORDUFAN ve ALGADARIF eyaletinde gerçekleştirilmiştir. O bölgelerdeki var olan kadınlar bu programdan iyi fayda görmüşlerdir. Hayat standartları açısından iş ve çalışma açısından gelirleri yükseltebilirdi. Bu program en başarılı programlarından birisidir ve şimdiye kadar devam etmektedir” (C.12).

“En son yapılan proje Elektronik Eğitimidir, bu proje uzaktan eğitim kategorisindedir. Uzak ayaletler ve içinde okullar bulunmayan bölgeler ve okuma yazma bilmeyenleri için geliştirilmişti”(C.12).

Yüksek okuma yazma bilmeyenlerin sayısı, gerigelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için gerçek bir zorluktur. Bu nedenle, genel olarak stratejik eğitim planlarının geliştirilmesi medeni ve gelişmiş bir toplum oluşturmak için acildir.

“Eğitimi devam etmek isteyen yetişkinler resmi okullardaki bulunan normal devlet sınavlarına girebilmektedir. Ama yetişkinler için ayrı bir sınav komitesi ya da ayrı eğitim müfradatı bulunmamaktadır. Devlet resmi kurumları tarafından böyle ayrımcılıklar yapılmamıştı” (C.4).

Eğitimini tamamlamayan yetişkinler için devletin bu gruba özel bir ilgisi yoktur. Sadece eğitimlerine devam etmek isteyenler ücretleri ödeyebilir ve sınava uygun sınıfta girebilmektedir.

Kadınlar okuryazarlığı çok sorunlarla karşılaşır bu sorunlardan: Okuma yazma bilmeyen kadınların istatistikleri bulunmaması. Çevre ve iklim durumları özellikle yağmur mevsimi. Devlet harcamaları eksikliği, genelde planlar ve programlar yabancı organizasyonlar UNCIF ve UNSCO yardımı ile tam bir şekilde uygulanabilir, çünkü genel olarak, Sudan'daki eğitim ve sağlık sektörlerinde hükümet harcamaları zayıftır. uzman öğretmenler eksikliği. Okuryazalık ders kitabı eksikliği bir sorundur. Son olarak erkekler kadın okuryazarlığına gitmeyi teşvik edilmemektedir. Sudan'ın geleneksel bazı cemaatlerinin bir parçası olan kadınlar, genellikle evde kalmak için teşvik çünkü Din kadınların evde kalması çağırıyordu, ve böylece kadınlar erkeklerle karışmamaktadır. Mernissi, kadın üzerindeki erkeklerin egemenliği aslında Din'dan değil, ataerkil toplumun kültüründen olduğunu savunmaktadır. Arap ve Müslüman toplumlardaki erkeklerin, kadınları kendi mülklerin bir parçası olarak gördüklerini düşünüyor.

Bu sorunlar bir yandan devlet kurumlarının verimsiz veya zayıf performansından kaynaklanmaktadır. Öte yandan, kızların eğitimi, halen bir dereceye kadar çok sorunlar altındadır. Patriyarkal toplumun kültürü kızların eğitimini desteklemezdir. Sharabi, ailenin modern ataerkil sisteme geçişinin ilk faydalanıcılarının kadın olduğuna inanmaktadır, çünkü modern aile bir dereceye kadar kadınların özgürlüğünü sağlıyor. Ancak kadınların tam özgürlük kazanmak için eğitim bir şarttır, ondan sonra kadınların çalışabilme ve ekonomik açıdan bağımsız olması gerçekleşebilir.

5.4 Yerinden Edilmiş Kadınlar

Güney Sudan'ın savaşı, Afrika'nın en uzun savaş olmuştur. Bu savaş Sudan'ın 1956 bağımsızlık gerçekleşmeden önce başlamıştı ve 2005'te barış anlaşmasının imzalandığı tarihe sona erdi. Bu savaştan iki milyondan fazla ölü ve dört milyonun yerinden edilmiş kişiyi neden oldu. Öbür tarafta 2003 yılında, ülkenin batısında, Darfur bölgesinde çatışmalar ortaya çıkmıştı. Darfur savaşından yüz binlerce ölü ve milyonlarca yerinden edilmiş insan ve mülteci çıkartmıştı. Ancak Sudan yerinden edilmiş kişiler olgusu rağmen, bu sorunun sonuçları karşısında hükümetin rolü neredeyse yoktur. Görüşen tüm kurumları yerlerinden edilmiş kadınların ve durumu hakkında ayrıntılı bilgiler bulunmamaktadır. Genelde, yerinden edilmiş kişiler ile çalışan kurumlar civil ve yapancı organizasyonlardır.

“Yerinden edilmiş kişiler (Displacement) için sivil organizasyonlarla ortak olarak çalışmaktayız. Mesela DDR diye bir organizasyon var yerinden edilmiş kişilerle ilgilenir ve onunla ortaklığımız vardır. Bu yerinden edilmiş kişiler için gereken hizmetler ve geçim kaynakları sağlamasını çalışmaktayız.” C.2

Devlet kurumları, yerinden edilmişlik sorunları karşına belirli bir tipki kullanılıyor. Çalışan kurumlar tek başlarına çalışmazdır, yabancı veya yerel kuruluşlarla ortaklaşarak çalışmaktadır. Bu tür bir iş tepkisi geçmişte faydalı olabilir, ancak beklenmedik ve istenmeyen sonuçların tek açan yol tepkiler genelleştirilmesidir.

İnsanı yardım Komisreliğinin, yerinden edilmişlik için genel olarak ve yerinden edilmiş kadınlar için özel planlar ya da pogramları bulunmamaktadır. Bu kurum, resmi bir kurum ve ülkedeki yerinden edilmiş kişilerle ilgilenen tek resmi kurum olduğunu rağmen onların yaptığı ve ya yapacakları planlar hiç bulunmazdır. Bu kurumun temel görevi, yerinden edilmiş kişilerle çalışan ya da çalışmak isteyen yabancı organizasyonlar için yol göstermesi ve kordenasyon görevi etmektedir. Bunun nedeni genelde kurumun finansman eksikliği belirlenmiştir. Çok önemli bir kurum olduğunu rağmen lakin gerçek ve gereken rolünü gerçekleştirmemektedir. Bu kurumun rolünü eksik olunca ihtiyacı sahip kişilere gereken ilgiyi verilmemektedir.

Yerinden edilmiş kadınların durumunu iyileştirmek için devlet tarafından kısa ve uzun programlar ve tedaviler hakkında bilgiler bulunmamaktadır. İlgilenen bakanlıkların içindeki yoksulluk ve gelişimde çalışan müdürlükler yerinden edilmişlik konusunda çalışmazlardır ve konu hakkında bilgi sahib değiller. Sudan'daki yoksulların çoğunluğu savaş ya da kuraklık ve çölleşme dolayından yerinden edilmiş kişilerdir iken.

“Yerinden edilmişlik karşısına hiç programlarımız yoktur. Ancak yerinden edilmiş yoksul bir kadın bir mahallede yerleştiğinde ve resmi adres belgesi çıkartınca destek alabilmektedir. Yerinden edilmiş kişilere verilen gereken müdahaleleri hepsi ayrı bir kurumun sorumluluğudur” C.5

Yerinden edilmiş kadınlar arasında yoksullukla mücadele programlarından yararlanabilirler söylenmişti.

“Şehirlerdeki yerinden edilmiş kişiler yoksul bulunursa o zaman onlara da destek verilmektedir. Fakat yerinden edilmişlik nedenleri bizim alanımız değildir, aslında durumu hakkında soruyu sorunmazdır, yani onlar yerinden edilmiş kişiler mi ya da normal sakinlerden mi soruyu sorulmamaktadır” C.3

“Yerinden edilmiş kişiler için devletin yaptıkları yoksa biz de yapabileceklerimiz yoktur. Fakat yerinden edilmiş kişiler diğer yoksullar gibi bulunduğu yerlerde hizmet ve destek alabilirler”C.6

Bazı kuruluşlar kamplarda okuryazarlık merkezleri inşa ediyor, bu kuruluşlar için merkez bankası fon sağlamaktadır. Yerinden edilmişlik kamplarda okuryazarlık merkezleri çok faaliyetler gerçekleştirir. Genelde bu merkezler kamplardaki çalışan civil topluluk dernekler ya da yabancı organizasyon tarafından oluşturulmaktadır.

“Yerinden edilmiş kadınlar arasında yoksulluk azaltayan proje vardır. Proje gelir getirici projedir okuryazarlık merkezlerinde bulunmaktadır. Bu projeyi hem erkekler hem de kadınlar için geçerlidir, ama kadınların oranı daha büyüktür. Aslında merkezlerdeki var olan gelir getirici projeler okuryazarlık merkezlerine çekeci projelerdir. Gördüğümüz gibi merkezlere katılan okuma yazma belmeyen yerinden edilmiş kadınların oranı büyüktür. Bir kadın okuryazarlık merkezine gelince hem okuma yazma hem de beceriler veya el işleri öğrenebilir, bu kadın merkezden gittiğinde bir iş imkânı ile ve ya iş beceresi ile gidebilir.”C.12

Bu kurumun, büyük rolüne rağmen, ancak belirli bir tipki modelinin geliştirilmesinden çıkan sonuçları beklenen sonuçlarından çok farklı olabilmektedir.

Devletin durumu zayıf olması, ekonomisinin gergin olması, liderleri ve çalışanları servet toplamakla meşgul olması ve rüşvet ve hırsızlık oranının yüksek olması nedenleriyle devletin zayıf performans olması neden olabilir.

5.5. Resmi Yoksullukla Mücadele Müdahaleler

5.5.1. Mikro Kredi

Yoksullukla mücadele var olan mikro finans politikası, çoğu katılımcılar tarafından belirlendiği gibi resmî kurumların yaptığı en büyük politikadır. Mikrofinans politikası, Sudan Merkez Bankası tarafından yoksulluğun azaltılması için geliştirilmişti. Mikrofinans, bankalar, belediyeler veya bazı sivil toplum kuruluşları aracılığıyla sağlanmaktadır. Mikro kredi konusunda çalışan tüm kurumlar merkez bankasının parametrelerine göre çalışır. Devlet bankalarında, kadınlar için verilen mikro finans oranı bankadan bankaya değişirdir. Ancak bankalar genellikle yalnızca çalışabilecek

yoksullar ya da gelir getiren proje fakirleri sahip yoksullarla ilgilenir. Burada devlet bankaları para kazanmayabilenlere veya aşırı yoksullara umursamıyor.

"Sudan Merkez Bankasına göre mikro kredi stratejileri ve planlarını %50'si kadınlara olması gerekmektedir. Eskide kadınlara giden finansman oranı %30'du, sonra %50'ye çıkmıştı ama bu oran henüz tam bir şekilde uygulanmamıştır" (C.11)

"Bankanın Faaliyetlerinin %50'si kadınlara yönlendirilir. 2018 yılında yaklaşık 58,000 aileye ulaşabildik. Bu rakamın yaklaşık yarısı kadınlardır. Fakat bizim için önemli olan ekonomik olarak aktif yoksul kişi, çünkü bu yoksul iş yapmayı bilen birisidir, fakat bu kişi kaynak sahibi değildir ya da özel işi var olabilir ama çok küçüktür" (C.7).

"Genelde yoksul dul kadınlar ve ya yetim çocukları yetiştirenler ile çalışmamız yoktur. Onlar aşırı yoksulların dilimi altında giriyorlar. Ülkedeki ilgilenen bakanlıklar tarafından onlara parasal desteği verilir. Parasal destek aldıktan sonra onların maddi durumların iyileştirdikten sonra mikro krediyi alabilirler. Çünkü mikro kredinin borçunun kapatması onlara ağır olabilir bu yüzden başlangıçta onlara sadece parasal destek verilir." (C.11).

Merkez Bankası direktiflerine rağmen, kadınlara tahsis edilen mikro finans oranı, devlet bankalarında ayrı olarak farklı bir biçimde belirlenir. Bu nokta, resmi kurumların arasında etkili bir ekip çalışmasının olmadığını göstermektedir.

Ek olarak, aşırı yoksullar çok mühtaç olduğunu için mikro finansmana erişimin dışında tutulur. Aslında, yoksulluktan kurtulma en hak eden kişi ekonomik olarak etkin olmayan yoksul kişidir. Çünkü bu yoksulun çalışmak ve kazanmak için gerekli düşünceleri yoktur.

Merton ayrıca, belirli tepkiler genelleştirilmesinden kaynaklanan eylemlerin, farklı bir duruma uygulandığında geçerli olamayacağını da savunur ve sonuçlar beklenenin tam tersi olabilmektedir. Bunu yetersiz performanstır, çünkü işler genelleşmeler açısından

olduğunda bazıları için haksızlık olabilir. Devlet kurumları ve devlet bankaları tarafından verilen mikrofinans, her yoksul için bir haktır ve herhangi bir nedenle mikrofinans yoksul kişilerden engellenmemektedir. Örnek, dul kadınlar, iş yapmaya veya mikrofinansa en ihtiyaçlı gruplardan biri.

Son olarak, mikro finans verirken, değerlendirme, faydalanıcıların zarar görmemesi ve kadınlar arasındaki yoksulluğu azaltmasında daha etkin bir şekilde resmi kurumların performansı göstermek için değerlendirme kolektif bir seviyede değil, bir bireyde yapılmalıdır.

Öbür yanda bazı kadınsal küçük derneklere mikro kredi verilir. Fazlası, okuma yazma bilmeyen kadınlara bazı bankalardan mikro kredi verilir, hatta bazen kadınlara olmayan teminat gelen krediler verilmektedir. Mikro kredi vermek için kadın eğitilmiş olmak bir şart değil. Ancak okuma yazma bilmeyen kadınlarla çalışan uzmanlar normandan daha fazla oluyor çünkü bu kadınların bilmedikleri şeyler çok olabilir. Ayrıca okuryazarlık oranı yükseltme alanında çalışan bazı civil toplum derneklere destek ve mikro kredi verilmektedir.

"Okuma yazma bilmeyen kadınlara mikro kredi veriyoruz. Yani mikro kredi almak için eğitim bir şart değil. Fakat kadınlarla çalışan uzmanlar fazla oluyor. Okuryazarlık yükseltmek için ilgilenen derneklere de destek veriyoruz. Bankamız sadece bankacılık işlerle ilgilenmiyor. Her yeni yıl başında finansman politikalarında hedeflenen yeni gruplar ve konular eklenir. Ek olarak, bankamıza gelen bazı küçük kadınsal derneklere mikro kredi verilir. Aslında üç ayrı mikro kredi türleri vardır. Mikro kredi, küçük mikro kredi ve en küçük mikro kredi olarak vardır. Mikro kredi almak için garantiler de kolaydır. Örnek, 1000 SDG - 15,000 SDG tutarlı olan mikro kredi almak için sadece imza gereklidir".(C.7).

"Mikro kredi mali ve mali olmayan hizmetlerden – eğitim ve rehabilitasyon gibi - oluşan bir pakettir. Rehabilitasyon yaptırması için sosyal araştırmacı tarafından

yoksul kişiye değerlendirme yapılıp, ve raporu hazıladıktan sonra finans verilir"
(C.11).

Kadınlar için belirtilen tüm bu ayrıcalıklar, zeminde, mikrofinans ödemeleri nedeniyle cezaevlerine giren sayısız kadın var. Mikrofinans almak isteyen ancak yeterli güvenceye sahip olmayan birçok kadın var ve diğerleri, bankaya teminat olarak teklif edilirse sahip olduklarını kaybetmekten korkuyorlar. Bu noktaların kadınları desteklediği görülüyor, ancak iç mekanda modernitenin tüm yönlerine rağmen kadınların kontrolü ile karakterize edilen modern bir ataerkil sistemi gösteriyor. Sharabi ayrıca, modern ataerkilliğin entegre bir ekonomi veya etkili bir askeri araç olarak işlev göremediğini savunuyor. Her ne kadar bu sistem dış modernliğin tüm yönlerine sahip olsa da, güç, organizasyon ve iç farkındalıktan yoksun. Bu form, enerjisini boşa harcanan bir toplumdur.

Yerinden edilmişlik kamplarında mikrofinans projeleri bulunmaz ve yerinden edilmiş kadınlar mikro finanstan faydalanmazdır. Yerinden edilmiş kadınları en savunmasız gurblardan olduğu rağmen resmi politikalar onları kapsamazdı. Aslında, yerinden edilmiş kamplarındaki çalışmalar tamamen yabancı ve sivil organizasyonlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Sudan Merkez Bankası tarafından yerinden edilmişlik olgusuna karşılaşmak için bazı kurumlar ve devletlere finans vermektedir.

"Yerinden edilmişlik karşılamak için bazı kurumlara geri ödenen finans veriyoruz. Genelde, mikrokredi okullar, hastaneler gibi projeler için kullanılır. Şimdilik yaklaşık 45 kuruma finans verilmektedir. Ama eyaletler ile çalışma şekil böyledir: mesela Kuzey Darfor eyaletine yönlendiren yıllık finans miktarı belirlenecek ve o bölgede yerinden edilmiş kişiler var olduğunu biliyoruz, o zaman yerinden edilmişlik için belli bir para miktarı Kuzey Darfor eyaletin finansmana eklenecektir. Eklenen finans miktarı, eyaletine yerel hükümetine göre kullanılır. Merkez bankası para kullanım şeklini belirlemezdir"(C.11)

Bazılarına göre, mikro finans hakkında bilgi eksikliği, mikro finans işlemleri zorluğu ve eğitim düşüklüğü, kadınlar arasında, yoksulluğu azaltmasında mikrofinansın etkili olmadığı nedenlerindedir.

“Bankamızda kadınlar için mikro kredinin oranı %40’ı kadınlara yönlendirilmektedir. Mikro kredi işlemleri basitlanırsa program iyi bir şekilde gidebilir. Engeleyen faktörlerden bilgi eksikliği mikro kredi hakkında ve kadınlar arasında eğitim seviyesi düşüklüğü. O yüzden mikro kredi vermeden önce çok gererken hizmetler vermeliyiz”.(C.1)

Bir dereceye kadar mikrofinans, kadınlar arasında yoksullukla mücadelede iyi ve etkili bir rol oynamaktadır. Ancak, kadınlara için yönlendiren mikro finans miktarı hala az sayılır ve mikro finans verenleri sadece resmi devlet bankalarıdır. Ayrıca, devlet bankalarının sağladığı mikrofinans, kentsel alanlarda daha fazla performans göstermektedir. Gerçekte, kırsal Sudan'daki yoksulluk kentsel alandan daha yaygın olmasına rağmen, kırsal alanlarda mikrofinans hala çok az şans görülmektedir.

Bazı resmi kurumlar tarafından mikro kredi verilmektedir. kırsal alanlardaki yoksul kadınlara yönlendiren İyi Kredi -Hesen Kredi- diye bir proje vardır. Bu proje kırsal alanlardaki yoksulluk konusunda devlete ait resmi bankaların çalışmasında bulunan eksikliği karşılamasını hedeflenmektedir.

5.5.2 Programlar

Kadınlar yoksulluğu alanında çalışan kurumlar çok değildir, ve bu olgusun karşına geliştirilen programlar da az sayılabilir. Birçok çalışma alanı var, ancak hepsi küçük programlardır. Faliyetler farklı alanlarda olduğu rağmen yararlayan kişilerin sayısından program küçük olduğunu gösterdi. Program ve projeler, tarım, hayvancılık, dikiş gibi projelerdir. Kırsal kadınlara yönelik programların çoğu, mevcut kaynaklardan yararlanmaya yönelik tarımsal veya hayvancılık projeleridir.

“Yaptığımız son program 2018 yılında gerçekleştirdi. Projede her yoksul kadına süt üretici keçiler verilmişti. Projeden yaklaşık 260 kadın yararlanmıştı” C.5

“Yoksul kadınlarına küçük üretim projeleri temin etmekteyiz. Bu üretim projeler tavuk üretmek için kuluçka makineleri olabilir. Hayvancılık projeleri ve dikiş projeleri de vardır. Genel de bu projeler yoksul geniş kadınlarına verilmektedir. Yoksul geniş kadın hem açık kafalı hem çalışkan ve aktif hem de çalışma arzudur. Bu program şöyle çalışır: mesela bir yoksul kadına iki tane keçileri verilmişti, bir yıl sonra bu yoksul kadın elinde üç ya da dört tane keçi olabilir. Bize ait iki tane keçiler alınır kalan keçiler yoksul kadına devletten verilen desteğidir”.(C.3)

Ülkenin resmi bankaları en büyük katkısı mikro kredi alanında. Resmi bankalar küçük programlar üzerinde pek durmazlardır.

“Sudan Merkez Bankası tarafından kadınlarla çalışan kurumların programlarına desteğe verilir. Alaveten kadınlar finansmanı için belli bir oran belirlenmiştir. Al- Usra bankası vasıtasıyla sadece kadınlar için girişimcilik programı yapılmıştı. Girişimcilik programı küçük işler büyüttürmesi amaçlanırdır”.C.11

Kadınlar arasında yoksulluğu azaltmaya çalışan bazı resmi kurumların geliştirdiği yoksulluk azaltılan programlar, ekonomik olarak aktif yoksul kadınları da hedef almaktadır. Çalışma arzulu olan kadınlar ve küçük girişimciler olan kadınların bu programlardan yararlandığı anlamına gelir.

“Üretim projeleri ekonomik olarak aktif yoksul kadınlara sağlanmaktadır. Özellikle, ekonomik açıdan düşünceleri sahip kadınlardır. Örnek bir kadın dikiş işi yapmak istersa ya da başka bir iş olabilir, yani bu kadın üretim için gereken işleri bilen bir kadındır. Fakat bu iş gerçekleştirmek için yeterli kaynaklar sahip olmadığı için üretmek destek kaynağı ona verilmektedir” C.3

Bu aynı zamanda devlet kurumlarının rolündeki bir eksiklikler. Çünkü devletin rolü ve işlevi, bu yoksul kadınların rehabilitasyon sağlanması ve onlar çeşitli şekillerde yoksulluktan uzaklaştırmaktır. Bu, kurumların bireyleri tarafından öğrenilen çözüm türlerinin farklı durumlara genelleştirilmesine bağlanabilir. Aynı zamanda modern ataerkil toplumuna kadar da izlenebilmektedir. Bu toplum bir yandan kadınları destekliyor ve kadınların sorunlarına önem veriyor, diğer yandan kadınları hala dışlanıp ve marjinalleştirilmektedir.

5.5.3 Direk Destekler

Bazı devlet kurumları tarafından yoksul kadın ve ailelere doğrudan destek sağlanmaktadır. Bu destek iki şekildedir: Birinci form, her ay başında yoksullara nakitsal desteği verme. İkinci tip aynı destek veya yiyecek desteğidir. İkinci form, yakındaki pazarların, yolların veya kolay ulaşımın olmadığı uzak bölgeler içindir, bu nedenle bazı kurumlar ailelere yiyecek desteği gönderir. Bu destek sadece kadınlar için değil, ama kadınların oranı büyüktür.

5.5.4 Kamu sektöründe İstihdam

Yoksul okuma yazma bilmeyen ve düşük gelirli kadınlar, genellikle kamu istihdamında temizlik, mutfak ve çay mesleklerinde çalıştırılmaktadır. Ancak bu kadınların sayısı çok büyüktür. Resmi kurumlar, bu kadınların temizlik, ağaçlandırma, bahçecilik, fabrika işçileri ve diğerleri gibi çeşitli alanlarda çalıştırabilir, ülkenin insan gücüne ihtiyaçlı olan yerlerde çalıştırabilmektedir. Böyle gibi kurallar devletin yasalarında bulunduğu zaman devlet ve kendi rolü tam oynadığın anda bu kadınların hayat şartları daha iyi hale gelebilmektedir. Aslında bu konu hakkında çok az cevaplar verilmişti. Görüşümcilerin çoğu bu konu hakkında cevapları bulunmamıştı.

Bu noktada kamu sektöründeki ataerkilik bir perspektiften bakmak gerektir. Kadınların ve dışlanmanın boyutlarını açıkça gösteriyor ve onları ikinci sıraya koyuyor. Bu istihdam tipi uzmanlık ve eğitim gereksinimleri gerektirmez. Bu istihdam, yüksek öğrenime ihtiyaçlı olan bürokrasi bir kullanım değildir. Bunlar işçi meslekleridir, ancak bürokratik

kurumlar ve toplum için genel olarak önemlidirler. Bu aynı zamanda kadınların statüsünü yükseltmek için gerekli desteği sağlanmayan politika ve yasalarla sonuçlanan kadınların politik temsilinin olmayışıyla da bağlantılıdır. Merton

5.5.5 Yoksulluk Politikalarında toplumsal cinsiyet

Toplumsal cinsiyet perspektifinden başlatılan tek yoksulluk politikası mikrofinans politikasıdır. Kadınlar için belirli bir finansman yüzdesi belirlenmiştir. Sudan Bankası'na göre, kadınlar için finansman oranı% 30'dan% 50'ye yükseltildi, ancak bu karar pratikte hala uygulanmamıştı. Geri kalan, sadece kadınlara hedeflenen hükümetin resmi programların sayısı çok azdır. En büyük yüzde, genel olarak hanelere yönediren resmi müdahalelerdir, erkeklerin veya kadınların önceliğini detaylandırmaksızın.

“Yoksullukla mücadele politikalarında ayrımcılık yapılmamaktadır. Ama şunu görebilirdik, mikro kredi alınan kadınlar erkeklerden daha iyidir. Onların yaptıkları küçük işler daha başarılı ve pazarlama için fikirleri daha geniştir. Aynı zamanda kendileri daha iyi organize altında toplanabilirler. Son olarak bazı bölgelerde kadınlar arasında borç ödemesinde geçikme durumları hiç bulunmazdır”.C.11

Bazılarına göre, kadınlar için ayrı politika veya projelerin gerekli olmadığını ve kadınların durumunu toplumsal cinsiyet farkını kapatmak için herhangi bir pozitif ayrımcılığa ihtiyaç duymadığını iddia ediyor. Böyle durumlar, kadın yoksulluk meselesiyle ilgilenen resmi makamların konularını ve rollerini yansıtmaktadır.

Bunu, ataerkil devletin kadınların sorunları konusundaki tutumunu ve bilinçaltının kadınlara karşı derin ve ısrarlı düşmanlığını temelde göstermektedir. İlâveten, ataerkil düşüncenin devlet ve ekonomi düzeyinde nasıl var olduğunu gösterebilmektedir. Bu sistem, modernliğin tüm yönlerine sahip, ancak güç, organizasyon ve iç bilinçlikten yoksun, modern bir ataerkil sistemdir. Bu sistem birleşik bir sosyal ve politik sistem veya entegre bir ekonomi olarak iş göremez. Sharabi, bu sistem yasal yapısı ve politik

yapısından bağımsız olarak, yeni bir ataerkil sistemi olduğunu inanıyor, geleneksel ataerkil sultanlığın yalnızca güncellenmiş bir versiyonudur.

5.5.6 Sosyal Araştırmacılar

Sosyal araştırmacıların rolü çoğu kurumda yoktur ve bazıları politika geliştirmede gereksiz olduklarını düşünür ve sosyal araştırmacıların rolleri saha izleme ile sınırlıdır. Sosyal araştırmacı uzmanlarının çalıştığı bazı kurumlarda, sosyal araştırmacının rolü finansman kimler için uygun olduğunu belirlemesidir. Diğerlerine göre, sosyal araştırmacının temel görevi uygulama düzeyindeki takip ve değerlendirmedir.

İlk olarak, sosyal araştırmacılar kadınların yoksulluğu ile ilgilenen çoğu kurumdaki rolünün bulunmazdır. Merton açıkladığı gibi önceki düzenlenen tipkilerden bir genelleme olarak görülebilmektedir. Bu önceki durumlarda, sosyal araştırmacıların rolünü bulunmadığı için, ardından, sosyal araştırmacıların rolünün karar alma düzeyinde gereksiz olduğunu, yalnızca sosyal araştırmacıların rolünü uygulama düzeyindeki kuruluşlarında sınırlı olduğu kabul edilmişti. Bu tipkinin genellemesi, işten beklenmeyen sonuçlara ve sorunun çözülmemesine yol açar.

Diğer taraf, resmi kurumlar Weber tarafından geliştirilen rasyonel sosyal eylemi üzerinde dayanmadığını göstermektedir. Bu rol yalnızca sosyal araştırmacılara bağlı değildir, fakat onların varlığı ile, kurumun istediği ve beklediği hedeflere ulaşana kadar rasyonel eylemde kilit bir unsurdur. Çünkü çözümler kesin bir bilimsel şekilde yapılmazsa, sonuçlar sağlam değildir ve bu nedenle işlev bozukluğu ortaya çıkmaktadır.

5.5.7 Engeller

Kadınlar arasında yoksulluğun azaltılmasına yönelik politikaların ve faaliyetlerin karşı karşıya çok engeller bunumuştur. Engellerin bir kısmı bürokratik örgütlenmenin sorunları ile ilgilidir ve istenen sonuçların yerine istenmeyen sonuçlara yol açan işlevsel bozukluğudur. Bu sorunlardan, bilgi eksiliği, istatistikler eksikliği, faaliyetlerin geçiktirmesi, yüksek masraflar ve takip etmek ve değerlendirme zorluğudur.

Diğer yandan, düşük eğitim seviyesi, beceri ve yaratıcılık eksikliği ve üretikleri ürünlerin düşük kalitesi gibi kadınların kendileri ile bağlayan sorunlar vardır. Bu sorunların bir parçası, kadınların eğitim ve öğretime erişimlerini azaltan Sudan'ın patriyarkal toplumu doğasını nedeniyledir. Özel alandaki bu patriyarkal toplumu, kadınların gelenek, görenek ve dine dayalı eğitim, çalışma veya katılım hakkını da reddedebilir. Kamu alanlarındaki patriyarkal sistemi ise, kadınların siyasi düzeyde yeterince temsil edilmediği ve bu alanda kadınlar ayrıca resmi devlet kurumlarından ve mevzuattan ve yasalardan yeterince ilgi görmezdir. Bu kamusal alan patriyarkal toplumu perspektifinden kadınların sorunları ile ilgilenir, patriyarkalın kendisi bir dereceye kadar bu sorunlarının nedeni iken.

Bazı engeller devlet sorunları ve devlet politikaları ile bağlıdır. Bir problem, nüfusun birçok ihtiyaçlarından yoksun bırakıldığı bazı alanlarda savaş ve güvensizliği dolayındandır. Sudan ekonomisinde devam eden enflasyon ve sabit döviz olmayan kuruları gibi ülkedeki para politikaları sorunun bir parçasıdır. Bazı katılımcılarına göre, finansman politikalarının de sorunların bir parçası olduğunu bahs etmişlerdi. Küçük yerli üreticilerin korunması olmadan belirli ülkelerden ithalat yapılmasına olanak sağlayan politikalar de etkisi vardır. Büyük üreticilerin karşılayabileceği ancak küçük üreticilerin kaldırılmasına neden olabilecek üretim için zor koşullar oluşturan tekeller politikalar sorunun bir parçasıdır.

Döviz kuru ve finansman sorunları, kısmen politika yapımcıların geçmişteki tecrübelerinden öğrendikleri bürokratik kalıplardan kaynaklanmaktadır. Ayrıca, bu pozisyonlarda yüksek nitelikli kişilerin bulunmamasından da kaynaklanabilir. Ayrıca bunun üzerinde küresel ekonomisinin etkisi vardır, genel olarak ülkenin ekonomisi küresel kapitalist ekonomisi bir parçasının olarak ile ilgilidir. Wallerstein'ın analizine göre, modern uluslararası sistemi kapitalist bir dünya ekonomisidir. Bu kapitalist sistem, üreticiler ve yönetim organları arasında özel bir ilişki gerektirir. siyasetçilerin gücü büyük olduğunda, siyasetçilerin kendi çıkarları üreticilerin ekonomik çıkarlarını bastırır. Zayıf devlet, aynı zamanda, büyük ülkeler tarafından uygulanan baskı nedeniyle yerli

ürünleri ithalattan korumak için önleyici tedbirler de uygulayamamaktadır. Son olarak, üretime ilişkin kısıtlamalar küçük üreticilerin devam etmesini engellemekte ve böylece piyasadaki tekelleşmeyi desteklemektedir.

Kadınlar arasında yoksulluğun azaltılmasına yönelik son engeller, iklim, özellikle yağış mevsim' ve uzun mesafeler gibi doğal sebeplerdir. Buradaki sorun, bu iki alanda devlet ve resmi makamlardan sağlanan hizmetlerdedir. İklim açısından Sudan'ın iklimi yılın bazı aylarında ılıman, sıcak ve yağışlıdır. İklim ve yağmurdan kaynaklanan en büyük sorun, yağmur suyu drenajı eksikliğidir, her yıl yağışlı mevsimlerle başa çıkmak için ayarlanan büyük bütçeye rağmen, altyapı ve kanalizasyon sistemleri ülkenin çoğu yerinde hemen hemen yoktur. Bu, devletin bürokratik yapısındaki sorunlardan ve devletin kendisinin zayıflığından görevlerini yerine getirmemesinden kaynaklanmaktadır. Aynısı uzun mesafeler için de geçerlidir: Asıl sorun, ülkedeki yolların çalışmasıyla ilgilenen ve genel olarak mal ve insanların hareketini kolaylaştırmak için ulaşım araçlarını iyileştiren zayıf altyapı ve bürokratik yapılarıdır.

5.6 Yasallar

Sokaktaki çalışan kadınlara koruyucu yasalar yoktur. Bu kadınların çoğu çay, kahve ve yemek satıyorlar, ve bu kadınların sayısı binlerce olduğunu tahmin edilmektedir. Çoğu, satışı yapmaları ve ekonomik faaliyetleri gerçekleştirmesine karşına önleyen polis kampanyalarına maruzdur. Bazı resmi kurumlar, şehirlerin genel manzarası korumak için kadınların ana caddelerdeki çalışmalarını kabul edilmemektedir. Bazı resmi makamlar ise, bu kadınların ekonomik faaliyetlerinin gerçekleştirmesini hiç bir yerde kabul etmemektedir. Bazen polis kadınların iş araçlarına el koyuyor ve para cezası ödedikten sonra onları iade edilmektedir.

Bu kadınlar kendileri ve çocukları için geçim sağlamaya çalışsalar da, resmi makamlar alternatifler olmadan bunu önlemeye çalışıyorlar. Devlet bu kadınlar için üretim fırsatları yaratmakta başarısız olduğunu rağmen, onlara geçimlerini sağlamak için gereken korumayı sağlamıyor. On yıllar boyunca, devlet kuraklık ve çölleşme

sorunlarıyla mücadele etmemişti, savaşları durdurup durumları iyileştirmemişti ve zorunlu kırsal-kentsel gçmenlik hareketi ele almak için kapsamlı ve etkili çözümler bulmak için çalışmamıştı. Öte yandan, kadınların bu tür eylemlerin medeniyet tarafta uygunsuz olduğunu savunarak sokaklarda erkeklerden daha fazla çalışmaları yasaklanmıştır. Hartum gibi büyük şehirler sokaklarda çalışan binlerce erkekler doluğunu rağmen.

Kadın haklarını koruyan zayıf yasalar ve onları koruyan yasaların eksikliği, kamusal alandaki patriyarka nedeniyle kadınların zayıf siyasi temsiline bağlanabilir. Ayrıca, dini formu kullanarak, bu patriyarkal toplum kadınlar evlerde kalması daha avantajlı inanmaktadır. Çifte standartlar, Anayasa kadınların erkekler gibi çalışma hakkına sahip olduğunu belirtirken, sokakta çalışan yoksul kadınlara erkek meslektaşlarından daha fazla taciz edilmektedir.ifte standartlar, Anayasa kadınların erkekler gibi çalışma hakkına sahip olduğunu belirtirken, sokakta çalışan yoksul kadınlara erkek meslektaşlarından daha fazla resmi baskılar maruz kalmaktadır. Bu, ataerkilliğin modern bir biçimde ortaya çıkmaya çalıştığını ve dışardan bakıldığında kadınlara ekonomik hakları da dahil olmak üzere tüm haklarını verdiğini göstermeyi çalışmaktadır. Ancak içerde kadınlar hala ikincil konumdadır ve vatandaş olmak tam hakları ve görevlerini kazanmamaktadır.

Merton, bazen bürokratik kurallarını uygulamasıda çok bağlı olunca, asıl amaçlardan ayrılmaya yol açabileceğini savunuyor. Bazen kurallara yüksek doğrulukla uygulamaya çalışırken sonuçlar negatif olur. Kadınların ekonomik faaliyetleri sürdürmesinin engellendiği bu durum, şehirlerin modern şeklinin korunmasını sağlayan kural ve yasaları uygulamaya çalışan devlet memurlarının teşebbüsünden kaynaklanmaktadır. Bu iş yasaklığını, çalışma malzemeleri için kamulaştırma kampanyaları ile eşlik eder, ve para cezasının ödeninceye kadar iadesi yapılmamaktadır. Bu aynı zamanda rüşvet ve pazarlık için yol açar. Bu uygulamalar devlet çalışanları arasında yayıldığında devletin zayıflığı ve devlet aygıtları etkin bir şekilde çalışmadığını göstermektedir.

6. Sonuç

Çalışma, devletin ve resmi sektörlerin kadınlar yoksulluğu konusundaki rolünün gerçekliğini ve nasıl çözüm getirileceğini ve bu çözümlerin neler olduğunu ve çözümler hangi temelde verildiğini belirlemesine çalışmıştır. Çalışma, ilgilenen devlet kurumları yoksulluk konusuyla çoğu durumlarda genel olarak çalıştığını birleşmişti. Kalkınma ve yoksulluk sektöründe çalışan memurlar, genellikle yoksul haneler ile çalışırdır, aileden sorumlu kişinin türünden uzak durmaktadır. Yoksul kadınlar için ayrı programlar yürüten resmi kurumların sayısı azdır. Kadınlar arasında yoksulluğu hafifletmek için ayrı programlar yönlendiren bu birimler düşük fonlu işletmelerdir. Kadınlar arasında yoksulluğu hafifletmek için geliştiren projeler küçük ölçekli programlar olduğunu görünülür, örneğin, el sanatları eğitimi veya küçük hayvansal üretim projeleridir.

Çoğu resmi kurumlar için kadınların yoksulluğu genel yoksulluktan ayrılamazdır ve bu nedenle yoksul kadınlar için ayrı müdahaleler yoktur. Ayrıca, bazıları kadınlar için olumlu cinsiyet ayrımcılığı yapması gerekli olmadığını inanır, çünkü kadınlara ait ayrı bir toplum bulunmadığını savunmaktadır. Ancak, bu resmi kurumlar, resmi istatistikler olmadan çalışmaktadır. Yeni resmi istatistiklerin bulunmamasının nedeni, Sudan'daki son nüfus sayımı 2008 yılında gerçekleştirmesidir. Güney Sudan'ın 2011'de ayrılmasına rağmen, ülke nüfus sayımı yapmamış ve yalnızca tahminlere dayanmaktadır. Bu nokta, kadınların yoksulluk konusunu anlamak için yapılan saha çalışmasında bulunan tanımlarıyla açıklığa kavuşturuldu. Yoksul kadınların bu kurumlardaki tanımı çok çeşitli olduğunu gösterilmektedir. Bu, belirli bir fenomen karşısında kurumların arasında uyumlu hareketin olmadığını göstermektedir.

Bu kurumların çoğu, kadınlar arasındaki yoksulluğu azaltmak için entegre bir bilimsel vizyondan yoksundur. Örneği, bu kurumların çoğu, kadınların arasındaki okuma yazma bilmeme oranı yüksek olduğuna rağmen, okuma yazma bilmemesi ve yoksulluk arasında bağlantı kurmamaktadır. Bu tür bir kurumları, yoksulluk ve okuma yazma bilmemesi ayrı konular olduğunu, ve kadınlar arasında okuma yazma bilmemesinin konusundaki tüm bilgilerin ve bunun azaltılmasının Eğitim Bakanlığı'nın sorumluluğu olduğuna

inanmaktadır. Bu kurumların kadınlar arasında okuryazarlık süreçlerinin yürütmesi ile ilgisi yoktur. Genel olarak okuryazarlık konusu neredeyse ilkel ve bilimsel olmayan şekillerde gerçekleştirilir. Bu konudaki ana aktörleri sivil toplum kuruluşlar, yabancı kuruluşlar ve Sudan'ın Ulusal Hizmet Kurumu gibi organlardır. Ulusal Hizmet, üniversitelerden yeni mezunlar bir yıl boyunca ülke için neredeyse ücretsiz çalışmalılar demektir. Bunu, devletin içindeki büyük bürokratik yapının, okuryazarlık konusunu devlet inşasının öncelikleri arasında koymadığı ve bu nedenle gerekli finansal desteği sağlamadığı ve okuryazarlık uygulamaları gönüllü çalışmaya veya resmi devlet ücretsiz zorunlu çalışmaya bıraktığı anlamına gelir.

Ülkedeki büyük bürokratik aygıt aynı zamanda, toplum içindeki önemli bir bölümü yerlerinden edilmiş kişiler, özellikle yerlerinden edilmiş kadınları ihmal etmiştir. Her ne kadar kadınlar ve çocuklar yerinden edilmiş nüfusun çoğunluğu olsa da, devlet denetim dışında hiçbir işlem yapmamaktadır. Devlet, yabancı ve sivil kuruluşların bu yerinden edilmiş kişilere hizmet sağlamalarına izin vermektedir ve devletin rolü bu işlemlerin yürütülmesini denetlemekte sınırlıdır. Bu bakımdan devlet, yerinden edilmiş kadınların, erkeklerin ve çocukların hepsine aldırış etmiyor. Resmi görevlilerine göre, yerinden edilmiş kişilerden eksik sorumluluk nedenleri: finansman eksikliği ve devletin ekonomik sorunlarıdır, bu nedenler hizmetin toplumun bu kesimine sunulmasını önlemektedir. Devletteki büyük bürokratik yapının bu yönü, kadınlar yoksulluğu konusunda çalışmakta olan ve görüşmelere katılan kurumların çoğunda belirgindi. Bu kurumların, yerlerinden edilmiş kadınların durumu hakkında hiçbir bilgisi yoktur, yerlerinden edilmişlik kamplarındaki kadın kadınların istatistikleri ve ihtiyaçları hakkında resmi bir bilgiler bulunmamaktadır.

Sokakta çalışan kadınlara gelince, devlet onlara herhangi bir yasal koruma sağlamıyor, aksine, bu kadınlar polis veya belediyeler olsun, resmi kurumlardan kamulaştırma kampanyalarına karşı savunmasızlar. Devletin bu sektörü düzenlemeye yönelik girişimleri çok zayıftı ve bu kadınları sayma ve resmi çalışma izinleri sağlama hepside başarısız oldu. Bu kadınlar bazen bazı resmi organların üyeleri tarafından yasal hesap

verebilirlik ve zorbalıklara maruz kalabilir. Devletin bu sektörü düzenlemeye yönelik girişimleri çok zayıftı ve bu kadınları sayma ve resmi çalışma izinleri sağlama hepside başarısız oldu. Bu kadınlar bazen bazı resmi organların üyeleri tarafından yasal hesap verabilirlik ve gasplara maruz kalabilir.

Öte yandan, bu kurumların çoğu cinsiyet perspektifi yoktur. Cinsiyet açığına dayalı planlar, politikalar ve programlar geliştirmezler. Öte yandan, bu kurumların çoğu cinsiyet perspektifi yoktur. Cinsiyet açığına dayalı planlar, politikalar ve programlar geliştirmezler. Bu şekilde, resmi organların yönelimleri, ataerkil toplumdaki ayrılmaz bir parçası olup, her zaman kadınları ikincil bir konuma yerleştirir ve ihtiyaçlarını tanımazdır. Her ne kadar kamu politikalar ve planları düzeyinde ve Anayasada, kadınların sorunlarını ayrı ayrı dahil etme eğilimi olsa da, uygulama düzeyinde bu eğilim neredeyse yoktur. Yasa ve planlarla öngörülen tüm bu resmi kotalar ve hazırlıklar, uluslararası toplumda devlet imajını iyileştirme girişimlerinden başka bir şey değildir. Kadın sorunları ve kadınların kamusal hayata katılımı konusundaki sıkı çalışmalarını göstermeyi amaçlanırlar.

Ek olarak, modern uluslararası toplumun siyasi bir birimi olan Sudan, zayıf devletler üzerindeki güçlü devlet kontrolünden ve kapitalist dünya ekonomisinin politikalarından kaynaklanan sorunlarından muzdariptir. Küçük üreticileri üretim sürecinden uzaklaştıran birçok politikalar vardır. Ayrıca, bazı yasalar yerli üreticileri büyük ülkelerden yapılan ithalata karşı korumaz. Bu, uygun kişilere ulaşmak için gerekli desteği ve finansmanı engelleyen rüşvet ve yolsuzluğun yayılmasının yanı sıra. Bunun nedeni devletin vatandaşlara yönelik resmi görevlerini yerine getirmedeki zayıflığından kaynaklanmaktadır.

Ekler (1) Görüşmeler Soruları

1. Sudan'daki yoksulluk ölçüsü nedir?
2. Sudan'daki yoksul kişi kimdir?
3. Hartum devletinde yoksul kadın kimdir?
4. 2018 yılında Hartum'da kaç yoksul kadın vardı?
5. Bu istatistikleri yapan kurumu nedir?
6. Yoksul kadınların istatistikleri düzenli güncellemesi var mı?
7. Yoksulluk karşılan planları geliştirilirken yoksul kadınların istatistikleri dikkata alınır mı?
8. Planlar bütün yoksul kadınlar kapsar mı?
9. Planlar ve programlar yoksul kadınların tümü mü kapsar yoksa bir kısmını mı?
10. Programlar tamamen uygulanıyor mu? Yoksa program hedeflenen numunesinin bir kısmını mı kapsar ?
11. Çalıştığınız kurum tarafından, kadınların yoksulluğu ele almak için hangi programlar geliştirilmiştir?
12. Son program ne zaman?
13. Kaç kadın hedeflendi? Programdan kaç kişi yararlandı?
14. Programın uygulanmasına yönelik engeller nelerdi?
15. Programın yoksul kadınların sayısını azaltmada olumlu etkisi oldu mu?
16. Bu programda kaç sosyal araştırmacı çalışıyordu?
17. Okuma yazma bilmeyen kadınların sayısı konusunda net istatistikler var mı?
18. Hartum devletinde kadınlar için okuryazarlık merkezleri var mı?
19. Çalışma saatleri nedir?
20. Kadınlar arasında okuma yazma bilmemesi azaltmak için bir plan veya politika var mı?
21. Ne zaman bu plan geliştirdi? ve hedeflenen kadınlar sayisi kaç ??
22. Bu programı sonuna kadar bittirenler kaç kadın?
23. Programın karşılaştığı engeller nelerdir?
24. Kadınların programa katılımı nasıldı?

25. Eğitimini tamamlamayanlar için idari bölüm var mı?
26. Eğitimini tamamlamayanlarına, eğitimlerini tamamlamak için yardımcı olmak bir politika var mı?
27. Örneğin, eğitimini tamamlamayan yetişkinler için programlar, merkezler, kitaplar ve ayrı bir sınav komitesi var mı?
28. Yerinden edilmişlik olgusunu azaltmak için programlar var mı?
29. Yerinden edilmiş kişiler için orijinal bölgelerde yeniden yerleşim programları var mı?
30. Yerinden edilmiş kadınlar için herhangi bir rehabilitasyon programı var mı?
31. Yerinden edilmiş kişiler arasında yoksulluğu hafifletecek politikalar var mı?
32. Yerinden edilmiş kadınlar arasında yoksullukla mücadele programları var mı?
33. Yoksullukla Mücadele Politikaları sadece kadınlar için bir kısım var mı?
34. Yoksul ve az eğitilmiş kadınlara kamu sektöründe belirli işler var mı?
35. Okuma yazma bilmeyen veya yoksul kadınların piyasalarda ya da sokaklarda işi yaparken korumaya yönelik yasalar var mı?
36. Devlet bu kadınlara ekonomik faaliyetlerini uygulamak için güvenli bir ortam sağlıyor mu?

Ekler (2) Görüşmeciler Listesi

- C.1: Tasarruf ve Sosyal Gelişim Bankası: Sosyal Gelişim ve Mikro Kredi Müdürlüğün Müdürü
- C.2: Sosyal Güvenliği ve Yoksulluğu Azaltma Komisyonu: Planlama, Politika, Araştırma ve İstatistik Bölümünde müdür yardımcısı.
- C.3: Fedral Sosyal Güvenlik ve Kalkınma Bakanlığı: Sosyal Güvenliği ve Yoksulluğu Azaltma Komisyonu: Hedefleme sorumlusu, Direk Parasal Desteği Bölümü
- C.4: Yoksulluğu Azaltma Koordinasyon Merkezi: Yoksulluğu Azaltma Koordinasyon Merkezin Müdürü.
- C.5: Kadın ve Aile müdürlüğü: Kadın ve Aile müdürlüğünün genel müdürü
- C.6: Toplumsal Gelişme ve Yoksulluk Azaltma Genel Müdürlüğü: Toplumsal Gelişme ve Yoksulluk Azaltma Genel Müdürlüğünün Müdürü.
- C.7: AL Usra Bank (Aile Bankası): Planlama Birimin Müdürü.
- C.8: Maliyet ve Ekonomik Planlama Bakanlığı: Yoksulluk ve Sürdürülebilir Kalkınma Sorunları Bölüm Müdürü.
- C.9: İnsani yardım komiserliği: Yerinden Edilmişlik Müdürlüğü
- C.10: Çalışma Bakanlığı: Planlama ve Takip Sorumlusu
- C.11: SUDAN Merkez Bankası: Mikrofinans Departmanında Çalışan
- C.12: Eğitim Bakanlığı: Ulusal Okuryazarlık ve Yetişkin Eğitimi Konseyi'nde Politika ve Planlama Müdürü.

KAYNAKÇA

Abdel Rahim, S. (2012). Women and Teaching and Learning Systems. Sudan Open University.

Abokasawı, M. C., Abdulrahman W. A. (2014). Examining the impact of microfinance policies on women: Ministry of Welfare and Social Security. General Directorate of Women and Family. United Nations body.

Aboksawe, M. G. (2015). The Road to Economic Development and Social Justice: Union of Arab Banks. Khartoum. Sudan.

Bozkaya, Ö., Eylemer, S. (2019). Güney Kafkasya’da Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişiler Sorunu: Avrupa Birliği’nin Yaklaşımı Üzerine Bir Değerlendirme. Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, (1) 18, 109-142

Chant, S. (2003). Feminization of Poverty. London School of Economies. Working Paper: Gender İnstitute. ISSN No: 1470 - 8515.

Chant, S. (2008). The Feminisation Of Poverty And The Feminisation OF Anti-Poverty Programms Room Of Revision: The Journal Of Development Studies, 44:2, S 165 -197.

Demirbilek, S. (2007). Cinsiyet Ayrımcılığının Sosyolojik Açıdan İncelenmesi: Finans Politik & Ekonomik Yorumlar. (44) 511, 12- 27.

Denissen, I. (2014). Negotiating Urban Citizenship The Poor: Brokers And The State in Maxico City and Khartoum: S-Academie.

Donnell, M. O. (1997). Sociological Theory Single or Multiple Models. Contemporary Readings in Sociological Theory. Cairo University: Publications of the Center for Research and Social Studies. 134-191.

Durdu, Z. (2009). Modern Devletin Dönüşümünde Bir Ara Dönem: Sosyal Refah Devleti: Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE), Muğla Üniversitesi (22), 37-41

Güzel, S. (2011). Kadın Yoksulluğu ile Mücadele Dünya Bankası ve Mikro Kredi uygulaması: Türkiye açısından bir değerlendirme. *Azerbaycanın Vergi Xeberleri*. (8). 82.

Hassan, A., Abdel Ati, H. (2016). Sudan unregulated work National Civil Forum. Monitor economic and social rights in Arab countries: Arab NGO Network for Development. 257-260.

Japan International Cooperation Agency. (2012). The Republic of Sudan: Country Gender Profile.

Kabaş, T. (2009). Gelişmekte Olan Ülkelerde Yoksulluğun Nedenleri Ve Yoksullukla Mücadele Yolları.

Kızılcıkelik, S. (1994). *Sosyoloji Teorileri*. Konya : Yunus Emre Yayıncılık.(1) 266-268.

Legwial, S. (2012). Bureaucracy in Organization Between Theoretical and Empirical Visions, Doktora Tezi, University of Batna Faculty of Humanities and Social Science, Batna, Algeria. 83-88

Masika, R., DeHaan, A., Baden, S. (1997). Urbanisation and Urban Poverty: A Gender Analysis: Rrport No 54. Institute of Development Studies. University of Sussex. Brighton. UK. 8.

Mernissi, F. (1975). *Beyond the Veil: Male-Female Dynamics in Modern Muslim Society*. Casablanca, Morocco: Arab Cultural Center. 36-76.

Merotn, R. K. (1968). *Social Theory and Social Structure*: New York Free Press. 251-252

National Report of the Republic of the Sudan Beijing15. (2009). Ministry of Social Welfare, Women and Children Affairs: General Directorate of Women and Family.

Öztür, M., Çetin, B. I. (2009). Dünyada Ve Türkiye’de Yoksulluk Ve Kadınlar: Journal of Yasar University, 3(11), 2661- 2698..

Parlaktuna, İ. (2010). Türkiye’de Cinsiyete Dayalı Mesleki Ayrımcılığın Analizi: Ege Akademik Bakış, (10)s. 1217 – 1230.

Poloma, M. M., (1993). Çağdaş Sosyoloji Kuramları. İstanbul: Gündoğan Yayınları. 35-37.

Salah, S. A. (2015) Sudan’daki Kadınlara Güçlendiren Ekonomik Politikaları” Örneğın: Mikrokredi Projeleri: Kadın Çalışma Merkezi.

Schaefer. R. T. (2001). From Theoretical Sociology to Applied and Clinical Sociology. Contemporary Readings in Sociological Theory. Cairo University: Publications of the Center for Research and Social Studies. 214-252

Sharabi, H. (1988). Newpatriarchy A Theory of Distorted Change in Arab Society. Beirut, Lebanon : Center for Arab Unity Studies. 15-76

Sudan Refah ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (2012). Kadının Güçlendirilmesine İlişkin On Yıllık Raporu 2001 – 2010: Kadın ve Aile Genel Müdürlüğü

Sudanese Observatory for Human Rights. (2011). Draft Social Control Act for Khartoum State: Punishment of Whipping for Submission to Public Order

Şener Ü. (2009), Kadın yoksulluğu: Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, Değerlendirme Notu, s 1- 11.

Topgül, S. (2013). Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksulluk Kadınlaşması: C.Ü İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, (14) 1.

Tunison, L., Alnagar, L. (2015). Women in the Sudanese Legislative Council: Different ideologies on gender equality.

Ulutaş, Ç. Ü. (2009), “yoksulluğun kadınlaşması Ve Görünmeyen Emek”, Çalışma ve Toplum (2).

UNDP. Sudan Gender Equity and Law. 2018

Uzun, A. M. (2003), Yoksulluk Olgusu ve Dünya Bankası. Cumhuriyet Üniversitesi, C.Ü İktisadi ve İdari Bilimler Dergesi, (4) 2.

Walby, S. (1997). Patriyarka Kuramı. Ankara: dipnot Yayınları. 38 – 278.

Wallerstein, I. (2004). Dünya – Sistemleri Analizi: Bir Giriş. İstanbul: Bgst Yayınları. 99

Wallerstein, I. (2004). World – Systems Analysis: An Introduction: Arab Scientific Publishers. 23-74

Waters, M. (2008). Modern Sosyoloji Kuramları. İstanbul: Gündoğan Yayınları. 422

VINAY Claudia, (2015), “To address women's poverty, we must make the invisible visible”, UNDP <https://www.undp.org/content/undp/en/home/blog/2015/5/20/The-hidden-aspects-of-women-s-poverty.html> .

“Chapter 1: Women and Poverty “This work (Chapter 1: Women and Poverty by Bureau of International Information Programs, United States Department of State). <https://opentextbc.ca/womenintheworld/chapter/chapter-1-women-and-poverty/#over> .

<https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/ar/sd/sd003ar.pdf> .

<http://www.un.org.tr/unicef-ve-dunya-bankasi-dunya-genelinde-yaklasik-385-milyon-cocuk-asiri-yoksulluk-icinde-yasiyor/>

http://www.enternasyonalforum.net/enternasyonal-terimler-sozlugu/3421-mutlak_goreli-yoksulluk.html

http://www.ssdbank.com/page_viewer.php?display=social_responsibility

<https://borgenproject.org/top-10-facts-about-poverty-in-sudan/>

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Yoksulluk>

<http://www.mfu.gov.sd/ar/content/>

<https://yourdictionary.com>

<https://www.alwafd.com>

<http://www.ashorooq.net>

<https://www.aa.com.tr/ar/>

<https://www.unhcr.org>

<https://www.hrw.org/ar/news>